

СТРАЖИЛОВО

ЛИСТ ЗА ЗАБАВУ, ПОУКУ И КЊИЖЕВНОСТ

ВЛАСНИК И УРЕДНИК ЈОВАН ГРЧИЋ.

БРОЈ 10.

У НОВОМ САДУ 6. МАРТА 1886.

ГОД. II.

ПИТА ХИЉАДУ ФОРИНАТА.

ПРИПОВЕТКА ЈАШЕ ИГЊАТОВИЋА.

Давно је било.

У варошици Х. било две госпође, Мица Рогозић, и Алка Ђирковић. Обадве лепе, младе, не зна се, која од које лепша. Што су лепе, али што су им мужеви за жене добри, у вароши пара им нема. Варош српска, српски свет влада, а и богата је. Давно је било, још за време бунапартских ратова.

Мица и Алка, обе од добре куће, ишле су заједно у школу, па су биле добре другарице. Штогод једна или друга понесе у школу, парче пите или погаче, подели једна с другом.

Кад већ дорасташе за удабу, и онда су биле добре другарице, заједно су с матерама на бал ишле. Каква дивна мода онда била, девојке — »фрајле« — у кратким хаљинама, струк кратак, лепе руке од лаката горе голе, са пуфонма, до лаката жуте рукавице, а на глави — шенир. То је онда био »нобл бал«. Играчи у фраку, лаке ципеле на погама, шенир »шалапа« у левој руци; све млади јурати, адвокати, спахичићи, по гдекоји трговчић, и то отменији. Ту се игра »тајч«, »полка«, »калуп«, »екузе«, »минет«, »лесе«, напослетку »јастучићи«.

Мица и Алка лепо изгледају, једна црпцураста, друга плава златокоса. Кад се успоредно шећу, противност боје красоту им увећава. Обадве једре, живахне; црпцураста и ђаволаста Мица једним оком три јурата посече. Алка нежна, бела, као »пенородна« Венера. Може ли бити, да се такве девојке сваком не допадну? И обе силно играју, играчи се отимају за њих, и свако каже: бадава, Мица и Алка најлепше фрајле на балу.

Марко Рогозић, брат Алкин, најлепши је јурат на балу, а кад је најлепши јурат, онда

је наравно од свију осталих најлепши. Рогозићу се допада Мица, а Мици Рогозић, два срца а једна жеља. Госпожа Софија, Мицина мати, у »рококо« обучена, великом се лезезом лади, ма да јој није врућина, па жмирка на лепо пар, допада јој се, што такав јурат Мицу облеће. Око Алке облеће Јефта Ђирковић, трговачки калфа, син богатог трговца. Ђирковић није леп, руке и ноге незграпне, а није ни добар играч, и Алка би га радо од игре одбила, воли она јурата, али мора, ту је мати, она опет воле богата трговца, а не јурата; син Марко док је до јуратства дошао, потрошио јој удовици половину имања, она хоће зета, који има »со-стојаније« а не трошацију јурата. Јурати опет кад Алку облећу, један гурка лактом, други стане на ногу Ђирковићу, кад се до Алке утискује.

На једном се балу Марко и Мица заљуби једно у друго. Ђирковић се опет заљуби у Алку, а Алка неће за то да зна.

Марко Рогозић кажу да је »зјело« учен, али је горд, охол, па ситније људе презире. Једном се тужи Марку Мица, да јој Пера берберин досађује, меће јој букете у пендер, и вреба је, само да се може до ње довући, а с таквима се фрајла Мица не разговара. Марко кад то чу, разјари се. Тешко берберину!

Марко иде по сокацих са корбачићем у руци. Једно вече сусретне се са Пером бербериним. Где се сусрели, ту је нека качара, одушка велика, а грдна каца у дубљини уста баш пред одушком разјанила. Берберин на старом фраку ружом закићен рад би Марка мимоћи, но не да му Марко.

Марко раскречи ноге па стане пред Перу, подбочи руке, а у десној му корбачић. Бер-

берин види Марка разрогаченог, па се поплашио.

— Знате ли, ко сам ја? загрми Марко.

— Знам, благородни господине, ви сте господин Марко от Рогозић, јурат, одговори замућено берберин.

— Јест, а знате, шта је то јурат, краљевске табле заклето нотарије? жестоко се осече Марко.

— Знам, господине; ја нисам крив, што нисам јурат, сиромасам, нису ме могли на више науке дати.

— Па како сте се усудили букете бацати у пенџер фрајле Мице Кицошићеве, кад знате, да ја тамо одлазим.

Марко тек што изрече, а корбачићем преко берберинова фрака превуче, једанпут, двапут; берберин моли, по пардона нема, Марко даље пиба. Сад се и берберин разјари, и у праведној обрани дочеп се корбачића. То је за Марка сувише, за јурата срамота, снажним рукама шчена слабијег берберина, те га баца у кацу. Берберин ужасно груне на дано каце, а каца одјекне. Марко се задовољан шеће даље па до пенџера Мициних, и све јој исприча. Мици је мало жао, боји се, није ли берберин скрхао врат или ногу, но с друге стране мисли се, о том ће се приповедати, шта је Марко њој за љубав учинио, и ту је неки понос, кад свет рекне, како за фрајла-Мицу ломе ноге и вратове.

Још оно вече пуче глас, како је јурат Марко Рогозић бацао у кацу Перу берберина; сиромаскрхао ногу, глава му разбијена.

Марку ни бриге.

Доктор неко време лечи Перу, па излечи; само ће мало рамљати.

Нађе се добар пријатељ берберину, те га поучи, како да тужи Рогозића.

Пера берберин тужи Марка, а суд буде праведан, донесе осуду, да се Марко Рогозић испише из књиге јуратства.

Велик удар за Марка. Избрисан јурат, дични тај наслов изгубљен, тако исто као официр касиран.

Пуче глас по целој вароши, да је Марко Рогозић касиран јурат. Са такве висине пасти, није шала. Јурату не заповеда полиција, ни варошска кућа, никакав суд, само краљева табла. Сабљу може вазда носити, а и мамузе. Сад је све саломљено.

Већ је мање за Рогозићем јагме, но Мица га неће изневерити. Мати, госпожа Софија, већ

је спрема њега ладнија, није јурат, вели, а ни богат, што мати му има, треба њој а треба и мираза кћери Алки.

У вароши код магистрата упражњено је место подбележника. Избор је близу, а Рогозић има пријатеља, сви веле: Марко је зјело учен — само желе да се ожени, не би ли му се жестина утишала.

Марко иде да проси Мицу у матере. Мици је то повољно па га уведе матери.

— Госпожо почитајема, ви ћете погодити, зашто сам дошао, запита Марко матер, тек што уђе.

— Седните, да чујем даље, рече мати, укочено гледнувши у Марка а прекрстивши руке.

— Сам себи сам проводација, хоћете ми Мицу за супругу дати?

Мати тобоже као изненађена.

— Све би лепо било, сви кажу, да имате талент, но ја моју Мицу не могу на несигурно дати.

— Како несигурно? запита Марко.

— Каково је ваше состојаније?

— Состојаније? Ја стојим овако: свршио сам правне науке, био сам јурат, сад су ме избрисали, но талент је остао.

— Не питам за талент, већ за состојаније, а то је: ваша мати, моја пријатељица, има кћер, треба да живи са оног, што има, као и ја, удове смо, дакле состојаније и ви сами знате да значи имање, па имате ли каква имања?

— Ха, ха, госпожо, мало час рекосте, да имам талента, а то је имање.

— Талент још није имање.

— Разумем вас. Па колико их има, који с талентом куће и земље стеку! Одговори одрешито Марко.

— Е добро, кад бих вам Мицу дала, како, откуд ћете живити, Мица је код мене фино одрађена, треба лепо да се носи, а што ја имам, требам за се а имам још више деце.

— Талент је капитал, талент је имање. Постаћу прве ресторације виценотар, па онда даље, а и ви ћете што допринети. Јесте ли задовољни?

Мати се мисли, и смисли, што Марко више што не тражи.

— Е добро, ви имате талента, даћу вам Мицу, но само онда, кад постанете код магистрата виценотар.

— Задовољан сам, то ће скоро бити; фала, љубим руку.

Марко устане, љуби матери руку, и препоручи се.

Кад изађе напоље, дочека га Мица. Она је из друге собе кроз кључаницу гледала и све чула.

— Све је у реду, Мицо, скоро ћемо се сасвим спојити.

— Видиш, Марко, да је моја мати паметна, само гледај што пре да постанеш вицено-тарош.

Мица је испрошена, с прстенском церимонијом је лако.

Сутрадан по вароши бруји глас, да је Марко Рогозић испросио фрајлу Мицу Кицошићеву.

* * *

У вароши Х. велика рестаурација, цео магистрат се мења. Кортеши извојују, да буде Марко Рогозић изабран за вицено-тара племенитог магистрата. Веља радост у пријатеља му и у — Мице.

Како Марко постаде нотарош, буду сватови, и тако по нади и жељи постаде сретан пар људи: Марко Рогозић и Мица Рогозићка.

Сретно је све текло, сретни пар лепо живи.

Но шта ће Алка девојка, другарица Мицина, сестра Маркова?

Око ње једнако баје Јефта Ђирковић, а мати га добро гледи, јер има »состојаније«. Отац ће му предати трговину а јединац је. Њој је у срцу јурат, ал за јурата треба мираза; ко је сирома, узети је не може, ко је богат узети је неће, тај тражи богату; а лепа плавојка носи у срцу црнпурастог јурата, но овај се само титра, од седам јагма не зна коју да бира, ваљда неће најлешну, већ најбогачију. Сретна Мица, она доби мужа по срцу!

Прошле фашанге, Мица се удаде, Алка остаде. Алка је још млада, али тешко пада другарици, кад другарицу под венцем види а она остаје. Онда девојке постају суморне. Шта ћемо, кад све по срећи иде!

Сирота Алка иде у банту, да тражи љубичице. Почетак ускршњег поста. Цвет љубичице дива мирисног пролећа.

Алка бере љубичицу, кити се крином њеним и уздише. Како јој лепо стоји тај плави крип на прсима спрам белог лица: парче неба спрам беле зорњаче.

Кад љубичицу бере, тихо, но из срца понева:

„Љубичице, ја бих тебе брала;

Немам драгог, коме бих те дала;

Ако бих те ја јурату дала,

Та јурат је поносито цвеће,

Па на тебе ни гледати неће.

Ипак је брала и закирила се, можда ће још до јурата доћи. Засад се мора задовољити са Јефтом Ђирковићем.

Јефта Ђирковић има состојаније те Алку и преко њене воље задобије. Вољи се материној мора повиновати девојка.

Сад је Алка — Ђирковићка, а Мица — Рогозићка.

Алка и Мица, док су биле девојке, присне другарице, а као удате су једна спрам друге оладиле. У животу тако бива код мушких и женских, у детињству се воле, траје то често док се не ожене и удаду, а после се свако по својој потребоћи влада, а љубав и тешње пријатељство ишчезне; тако код Мице и Алке. Појезија детињства и младости пролази.

Мица по рангу Рогозића постала је »милостивом«, — Алка пак по Ђирковићу постала је само »благоденородна«, што је о један степен мање, а то није свеједно. Мица себи тражи у друштву првенство над Алком, Алка опет неће да је ниже, богата је, па то више вреди него титула. То су доиста зашкољци, но има од тог још нешто веће.

Мица лепа, Алка лепа. Једни уздижу једну, други другу. Лепа је и једна и друга, само је Мица кокетнија, јер обично су црнпурасте кокетније од плавих. Кад фале Мицу, не допада се Алки, кад фале Алку, не допада се Мици, јер лепе даме ретко кад да се искрено воле, баш зато, што су обе лепе. Ако ко пофали Мицу, Алка каже: штета, што Мица има велик нос; ако ко Алку пофали, Мица каже: штета, што Алка има мало чело и невидиме обрве. Каткад Мица фали ружнију од Алке, Алка опет ружнију од Мице. Ту равновес у природи изједначаје ружно с лепим, и ту и ружније налазе задовољство, кад их лепе фале над лепима. Ту је онда ружнија над лепом пријатнија, умиљатија, добродушнија, и све друго на свету.

У једном су Мица и Алка изједначене, имају благе и добре мужеве, који им све по вољи чине. Ретка срећа за удате.

Откуд Рогозић тако питом, онај бесни јурат, ком се свако с пута уклањао?

Марко Рогозић био је међ јуратима први у науци. Зла коб збриса му јуратску титулу, не може никад постати адвокатом, а лошији ће друго све постићи, и гледаће га преко рамена.

За снажан дух велик ударац! Како да се под њим не сруши!

Рогозић се тек сад баца на читање, а брзо схваћа и запамти. Смисли, да се у малом кругу великим покаже. У суду му није било пара, све је надмудрио. Умре велики нотарош. Марко постане први.

Ако је ко хтео тешку парницу да добије, ишао је Рогозићу на световање, и то и са стране, и у реч његову свако се поуздати могао, увек је крај погодио. Покрај тога је био марљив, те је заслуживао леп новац, да је могао водити лепу кућу.

Рогозић, у науку и посао задубљен човек,

није одговарао живахној природи госпође Мице, и да је био јуратом тако снужен, бог зна, би ли се тадања фрајла Мица у њега заљубила била. Личност њена није била за филозофе и педанте скројена, но вела доброта Маркова спрам ње све је изгладила.

Ћирковић опет гледи у Алку као у звезду Даницу, дичи се, кад ко о њој говори, да је лепа и све јој по вољи чини.

Мица и Алка једна другој одлазе, и све је код њих глатко текло, док неки демон не наруши мир међу њима.

А ко ће тај мир нарушити?

Видићемо.

(Наставиће се.)

С Е Ћ А Њ Е.

И тебе се сећам . . .

И тебе се сећам често,
Мога жића прошли санче,
И тебе се сећам живо,
Моје мило дивотанче!

Ох, сећам се оног доба,
Оног миља, оних дана,
Кад протена: отац, мати!
Прву речцу са усапа!

Ох, сећам се твога збора,
Твог осмејка, твога гука,
Па тек срце задрхће ми
Од болова и јаука!

Ох, сећам се слатких речи,
Миомира даха твога:
Гледај, отац, небо, звезде . . .
Јел' то нама дао Бога?

Он је добар, ја га волим,
И он мене воли, јели?
Ја ћу ићи њему горе,
Где су деца и — анђели! . . .

И оде ми, оде, сине,
Надо моја овог света,
Па ми с' чини, да са сунцем
Твоја душа на ме слета!

П р о ђ е . . .

Прође лето, јесен стиже,
Настадоше тмасти дани,
И славујак ћути, дршће,
На опалој, сухој грани!

Свуд је тужно, хладно, немо,
Кроз срце ти туга мише, —
А како је теби, чедо,
А како је теби, сине?

Јел' ти хладно, кажи, реци,
Одлетела тицо мала! . . .
Гле, и тица ј' од студени,
На твој гробу задрхтала!

Ал' ти спаваш на дну гроба,
Црна земља тебе скрива!
Ох, и твој би отац вол'о
Да крај тебе санак снови! . . .

Постеља празна . . .

Што гледа тако тужно,
Увели, бледи крин?
Постеља мега празна,
Где нам је, где је син? . . .

Кроз поноћ с' црну чује
Очајни врисак твој:
Где ми је чедо драго,
Где ми је Драгош мој?

Не плачи, тужна жено,
Патнице бледа ти; —
Њега ће сада горе,
Анђели љубити!

И он је анђ'о био,
И он је био то,
Па га је — злато мало
И Бôга завод'о! . . .

Задушнице.

Звона звоне са тороња мала,
Звона мала сетно задрхтала,
А у цркви, пуној туге веље,
Обасјало сунце светитеље;
Дршће пламен воштаница мали',
Што их мајка своје чеду пали,
Што их отац наменио сину,
Да га јади, да га боли мину.

Пуна црква мирисава уља —
Пуно, пуно малих читуља
У рукама свећеника седа,
Што о спасу светом приповеда,
О вечности, о небу, о миру,
О ономе бескрајном свемиру...
Дршћу груди... слушаоци ћуте,
А очи се топлом сузом муте!

Хај, колико има ту имена,
Кол'ко суза — колико спомена,
Мниш: е сада више сваке свеће
Чедна душа лагано облеће...
Па се вије на танана крила,
Мека, лака, прозрачна к'о свила,
Па се чини у тихом полету
Бисер-роса на увелом цвету.

Ој, спомени на минуле дане,
Ој, прошлости, ој, душе лагане,
Лет'те, лет'те по светоме храму,
Грејте с' тихо на жртвеном пламу,
И ја видим... где је суза била,
Меку душу мог сокола мила,
Више мене лагано облеће,
Драга душа оставит' ме неће!

Љубинко.

ВРАГОЛАНКА.

ПРИПОВЕТКА.

НАПИСАЛА МИЛЕВА СИМИЋА.

Едно лепо летње вече седио је адвокат Марко С. у својој писарници за писањим столом, и тако се задубио у читање, да је пречуо, кад му се врата на писарници полако отворише и затворише, и подигао је главу са књиге тек тада, кад је осетио, да га је неко лако ударио по рамену.

„Гле“, рече и погледа изненађено на свог пријатеља, „зар ти ниси отпутовао?“

„Као што видиш“, одговори му Лаза Р. свршен медицинар. „Него, човече“, дода смејући се, „други пут кад останеш сам у соби, забрави врата, иначе може бити свашта, јер како ми се свиди твој слух баш као да ће да те напусти.“

„Е, где ти њега, ти би ваљда хтео да ти ја будем први пацијентал“, смејао се Марко, „Али манимо се шале, него реци ми, шта се то десило, да си ти још данас остао овде“.

„Е, томе је узрок један врло чудноват случај“.

„Е, да; но још ћу и ја постати радознао. Али седи; мени се чини, да се седећи боље прича“.

„Имаш право.“ рече му Лаза, пошто је сео, „али сад чуј; пре свега морам ти рећи, да ми се ваш Б. баш допада.“

„А, сад разумем. Па колико сте боца шампањског смирили?“

„Којешта. Неће у мом казивању бити ни спомена о шампању“, одману Лаза руком по свом убицајеном начину.

„Дакле ниси банчио?“

„И јесам и нисам, како се узме.“

„Та море немој ме мучити, већ говори као што се говори; треба да знаш, да ја не марим за загонетке.“

„Шта наопако! А ја сам сад теби дошао баш зато, да ми разрешиш једну загонетку.“

„Е, брајко, сад казуј шта имаш, јер, вере ми, сад ми је већ доста.“

„Па добро, но. Пре свега, можеш ли самном од прилике један сахат говорити насамо?“

„Могу, колико ти је воља. Жена ми је, као што знаш, јуче отпутовала, а сад није доба, кад ме посећују клијенти“.

„Та то иде све баш као наручено; зато ћу да почнем. Ја сам, као што ти је познато, јуче пре подне стигао амо, и намислио сам, да до увече останем овде зато, да се састанем с тобом, а синоћ сам требао ићи даље. Па како влак за Н. полази око осам часова, био сам ја већ у четврт на осам у велико готов за пут, и сиђем доле у гостионицу да вечерам. По вечери зовнем момка, да пође самном горе, да му предам своје ствари али он беше некако у послу, те ме замоли, да мало причекам. Чекао сам неко време, али ти знаш, да мене стрпљење брзо напусти, па тако је било и у овај мах, и тако ти се ја горе упутим сам, а момку заповедим, да се пожури па да дође за мном. Успнем се уз степене, прођем дуж ходника, па дошав до врата, за која сам најпоузданије држао да су моја, отворим их

онако по свом обичају, уђем унутра и у тренутку беху врата затворена. Али кад сам ушао, мал се нисам скаменио. На први поглед спазио сам се у туђој соби. Разуме се, да је ваљало, да се одмах извиним, па да изађем напоље. Јели да си и ти мислио, да ћу ти то казати?“

„Па сам си ето признао, да си то требао учинити.“

„Е, али бога ми, ја то нисам учинио. Јер слика, која се у тај мах мом оку приказа, тако ме је занела, да сам као прикован застао, занемом и гледао на њу нетренимице. У соби није било свеће, те тако беше осветљена само месечевом светлости, која допираше унутра кроз широм отворен прозор. Крај прозора стојала је једна женска. Уз лепо вите стас приљубила јој се бела домаћа одећа, низ обла рамена спуштаху јој се дивне плаве витеце, од којих је једна била у пола расплетена. Обема рукама, са којих су услед тога, што их је дигла, оклизли широки чипкасти рукави, обгрлила беше крет на прозору, а главу, за коју би јој и анђели позавидили, завалила је мало натраг и наслонила на руке. Тако сам је, видиш, затекао, кад сам ступио у собу. И веруј, да ми се чинило, као да гледам каквог анђела с неба.“

„Чудновато. А зар те она није ослвила?“ упале му у реч Марко.

„Како не! Та слушај само даље. Ја сам стојао у сумраку, а како је она дуго гледала без сумње у месечину, није у први мах могла да распозна, ко је ушао. То сам закључио отуда, што њене прве речи беху: „Но где си толико остала, ако бога знаш, та мал нисам свисла од дуга времена!“ И у тај мах поче ми прилазити ближе. „Молим лепо,“ почнем ја муцати, али нисам имао кад да довршим, јер она чим је чула мој глас, викну поплашено: „Ко је то?“ Ја се у први мах збуним, али се брзо приберем, и ни сам не знам зашто рекох: „Келнер. Извините, мислио сам да ће вам што требати.“

„Иди без трага.“ смејао се Марко, „и теби је баш увек до шале. Ала да је нешто ту лепојку бог умудрио, да ти је заповедила, да јој очистиш хаљину или да изнесеш ципеле, да се чисте, па би ти пресело келнерисање.“

„Којешта. Та море да ми је рекла, да вучем даске из патоса, њој за љубав учинио бих био и то.“

„Па како се то све свршило?“

„Одмах ћеш чути: „А тако,“ рече она са свим

благо, „ја очекујем своју пријатељицу, па ми се учинило, да је она. Мало час је био овде други један момак, и ја сам рекла, да нам више ништа не треба. Али кад сте већ ту будите тако добри и припалите лампу.“ Рече, па се поново окрете прозору и поче га затварати. С почетка нисам знао, шта ћу, али нека неодољива чежња гонила ме је, да тај бајни створ видим крај пуне светлости, те тако наумим, да за неколико тренутака играм улогу „келнера“. Па молећи бога, да ми нико од келнера у овај мах не помрси рачуне, изузим нагло: „Одмах, милостива,“ изађем напоље, уђем у своју собу, коју сам сад доиста погодио, бацим шешир, зграбим чешаљ и разделим косу као што то обично келнери чине, узмем убрус преко руке, и загледам у огледало, да се уверим, да ли доста келнерски изгледам.“

„И ниси се преварио,“ смејао се Марко.

„Та вере ми, изгледао сам тако као да сам одрастао у тој улози.“

„Верујем, верујем. Па онда?“

„Задовољан собом узмем кутију са жигицама, и таман хтедох поћи на посао, кад се врата на мојој соби отворише, и ја угледах пред собом келнера. „По заповести, господине, шта има да се носи доле“ започе он немачки, али некако кроз нос. „Ништа,“ одговорим нагло, „предомислио сам се, ја ћу још сутра остати овде.“ „По заповести“, изусту он, поклони се и хтеде се вратити, али на мах застаде. „Могу ли можда чим другим служити?“ „Хвала, хвала, не треба ми ништа“ одговорим му брзо, а чини ми се, стојим као на иглама. „По заповести“, шмркну он и већ му је рука била на брави. Ја бојаги почнем убрусом брисати руке, па пре но што ће изаћи, запитам га, хоће ли сад уз путући и мојим сусеткињама, да и њих чим послужи. Он ме некако чудновато погледа. „Тамо сам,“ вели, „био пре четврт часа, па ми је речено, да им не треба више ништа, али ако треба што да предам“ — заврши значајно враголасто, „стојим на услузи“. А зацело је мислио на какво љубавно писамце. „Хвала, момче“ насмејох се ја, „не треба ништа,“ па онда силом почнем зевати, не бих ли како год прикрио своје нестриљење, а да сам могао, стрмоглавце бих га изјурио био напоље. „Ја сам то тек само онако запитао; можете ли.“ Он промрља оно своје „по заповести,“ и једва се ја нађох сам у соби. Причекам мало, док се његови кораци не изгубише, провирим полако кроз врата, па пошто сам се уверио, да у ходнику нема никога, упутим се својој лепој сусеткињи.“

(Наставиће се).

А П О С Т О Ј.

(ПЕТЕФИ.)

XIV.

сташе као муж и жена ту;
 Није их свез'о поп,
 Већ спојише их бог и љубав им.
 Нису на верност метли заклетву,
 Ту реч им уста не изрекоше:
 Махнуше заклетву
 Нек у дну срца мирно остане
 Недодирнута, како треба да је —
 И за то верност тако светла оста,
 К'о звезда, коју дах не додира.

И у срећи су пролазили дани,
 Месеци... за њих није знао свет,
 Јесу ли живи, а ни они свет,
 Да га и има изван њих.

Најпосле проговори у младићу дух.
 И строго караше:
 „Еј, устај, прени! Ти си за друге
 А не за себе рођен!
 Зар си на позив заборавио?
 На посао, устај, устани!“
 Још један глас пак беше строжији,
 Глас — бриге кућевне:
 „На посао, устај! јер ћеш друкчије
 Гладоват' ти и жена, обоје,
 А данас сутра можда — све троје.“
 Поче да ради, писаше,
 Писа к'о што је дух му шаптао,
 Достојно духу, слободно.
 Дело је одн'о неком уреднику,
 Овај га прочита
 Па му овако проговори на-њ:
 „Велик сте човек, ви господине,
 Велик и човек и — велика луда!
 Ово је дело красно, паметно,
 Тако је само Русо писао;
 Али сте луда, кад се надате
 Да ћу вам тако дело штампати.
 Зар нисте чули ви
 О некаквој цензури?...
 Ја ћу вам рећи, шта је то.
 То ј' паклена машина,
 Која нам снопље врше
 Ал' тако, да нам зрно, истину,
 Извуче, одбере,
 А само празну сламу остави
 И овом рани публику.
 Ако ми речма не верујете,

Пробајте... ја ћу за свако зрнашце,
 Које у снопу вашем остане,
 Оловну куглицу прогутати.
 Ако пак желите,
 Да под машину ту не дођете,
 Немојте производит' шеницу,
 Већ отров, који заноси, опија...
 То мож'те тако како је
 Изнети и,
 Онда ће бити још и награде.“

Онесвешћен се кући вратио
 К'о да је главом о зид лунио.
 Но седе за сто и предузедо
 Да пише од сад нежно, благо,
 И тако глатко, да ће цензору
 Рука к'о по сомоту клизити.
 Кад с првим делом готов би,
 Виде, да га је још слободније,
 Још горче пис'о нег' у први мах.
 Десет... сто пута обнављаше га,
 Док га најпосле свега покида,
 Увидев, да не уме срочити.
 Тако се увери,
 Да, што се може штампати,
 То не мож' ником бити поука,
 А што би могло бити поучно,
 То белог света не сме видети.

„Ужасно, грозно!“ уздахну.
 „Баш нема пута, да ми чују реч?
 Плам душе моје, што би читав свет
 Распалио, узбунио,
 У себи морам да угушујем,
 Док себе ваљда сам не истроши.
 А морам живети... Из чега ћу?
 Ил' да начело своје одбацам,
 Свето начело ми,
 И хулама се оним прибијем
 Тима, што људство варају?
 Живог ми бога, не могу!...
 Нек на ђубрету скапам од глади,
 Нека онако живот завршим,
 Као што сам га почео...
 Служићу, крашћу, просићу,
 Ал' једног слова не ћу писати,
 Што моја душа мени не рекне;
 Нит ћу најмању своју мисао
 Издати с лажним печатом.
 Ох збогом, мисли моје све,

Ви заидано робље!
 Нек' буде моја глава тавница
 И мртвачки вам сандук... Ох, не, не,
 Ви ми не смете умрети:
 Јер доћ'е, мора доћи једном дан,
 Кад ће с' отворит' ова тавница
 И ви по свету поћи широком,
 Да понесете светлило и жар
 К'о зраци сунца летњег.

Тако је пророк
 Све своје мисли миру предао,
 А да би им'о хлеба насушног,
 Туђе је мисли обрађивао:
 Посао горак, тежак —
 Можда је лакше дрва цепати.
 Почевши рано па у мрклу ноћ,
 А често ноћи пребдивајући,
 Спрам жишка писаше;

Често је жижак заспат морао
 И' онда се тек и он сна сетио.
 И поред свеколике трудбе те

Стò чешће беше празан него пун.
 А зимска студен прташе
 По прозорима цвеће ледено,
 И жени сузе замрзаваше
 У очима јој. Ал' не замрзе
 Вечито топле осећаје јој.

Године једна другу гонише...
 Породица се већ умножила:
 Троје су били, за тим четворо,
 И четворострук постао је јад
 Овде у малој соби таванској,
 Чије је зидове
 Киша све млазеви ишарала
 А плесан по њима се разап'о...
 Троје на једној спају постељи:
 Мати са двоје дечице,
 А на тлу, чело ногу им
 На тврдом цаку од сламе,
 Муж... Већ први сунчев зрак
 Пада на чело његово
 К'о златан венац око главе му,
 К'о врели пољуб с уста божијих.

(Наставиће се.)

Благоје Бранчић.

СВЕТОЗАР ВАЈАНСКИ

СЛОВАЧКИ КЊИЖЕВНИК.

ПИШЕ Д. Б. ДОБРОСЛАВ.

 Свако дубље посматрање културних тежња, које народ у књижевном раду показује, ваља особито узети у рачун колико друштвени му положај, толико и политичке му одношаје. Цветање лепе књижевности, особито пак рад око науке и уметности, зависи, као што се то већ зна, од народног напредовања и од степена, до којег је таман дошао на политичком и друштвеном пољу. Та зависност културног рада с особитим обзиром на његово благостање опажа се и код Словака. Кад бисмо хтели негововање тих интереса, које је тај народ на пољу самосталног душевног рада показивао, само од чести узети да посматрамо, кад бисмо га поштованим читаоцима приказали у облику књижевно-историјског покушаја, не бисмо могли доста узети у обзир споменуто два момента. Али тога се нећемо толико држати при оцени појединих душевних производа, јер ту ваља да се држимо јединог мерила, које важи, — уметничког идеала, колико ћемо се држати тамо, где је словачка књижевност у својој целини сувише непотпуна, где јој

успех изгледа још слаб. Амо ваља да рачунамо неразвијену словачку драму, неке битне погрешке и мане, особито што се облика тиче, и недостатак строго уметничке законитости у композицији појединих врста песништва. Али те спољашње околности, које душевном развиту словачког народа у сваком правцу сметају, познате су и сувише, а да их споменемо овде ма и укратко.

Црна ноћ почиваше у Татранским горама; народ, додуше непоковарених обичаја, држаше се строго прадедовског предања, али како не беше никаквог узвишеног народносног догађаја, који би га уздрмао, трајаше тек дане, када се почеше раскидати ланци робовања. Па и то новачење предусрео је с неповерењем. Нове муње задрхтале над поносном Татром, — народносна мисао, која овда онда подстицаше људе на делу и од речи на тежак посао, да тамо стварају, где дотле беше празнина и духовна пустиш у народном животу. Било да је велика маса народа уздрмана више страхом него одушевљењем за идејом, нађе се ваљаних снага,

који незаслепљени величанством њеним разавише заставу препорођајну, око које ће се покупити сада језгро народа. Само ревности тих људи има да се припише, што у четрдесетим годинама Словаци стајаху душевно над Чесима.*) Почетак беше сјајан, по ком се с правом могао очекивати успех у народној ствари. Али ни пуно четрдесет година не беше повољних по млађану культуру, по напредовање Словака.

У седамдесетим годинама почиње историја словачке патње. Нећемо да спомињемо спољашње коби, којим подлегаше народ у својим полетима к душевном развиту. Периодична словачка преса јавља у црно уоквиреним листовима над једног института за другим, које подиже и онако сиромашан народ својом дарезљивошћу и пожртвовањем рад свог вишег изражавања. Вођи почеше листом да очајавају, омладина луташе тамо амо. Распућени на све широм стране дуго се не прибрасе. Много је помогао, да словачка интелигенција клоне, идеализам, који преузео беше мах у јавном, друштвеном и политичном животу, у разноврсном схватању у васпитању, тако и у практичним и теоретичним тежњама, а потхрањиван Хегеловом философијом. Читаве куле по ваздуху, читави светови смелих мисли, што се разројише одмах у први мах научног рада из пијетистичног мистицизма, срушише се једно на друго. На другој страни бејаше реални свет, који, не обзирући се на народну несрећу, пређе на дневни ред.

Наступи опадање. У опадању томе загнуше речи, што их рече Бакон: »Знање је моћ!« Наступи опасност, да се под притиском непосредног бола, који спаде махом сву интелигенцију народну, задахнуту идеализмом, неће наћи племенитих и узвишених карактера, који ће испитати своје прилике са свију страна, који ће се узвисити над болом тиме, што ће те прилике расветљавати. Песници занемине, многих из старог покољења нестајаше редом. „Oro!“ једини још белетристични лист у скромном облику, животарио је од лабудових песама заосталих у рукописима. Нема лирике, нема епике, а новелистика упућена на преводе с чешког. Већ ту беше и покушај, да се словачка књижевност баци на темељ чешког културног и језичког раз-

витка. Алманах један беше већ и поступаоница тому; али се набрзо доказа, да су Словаци сасвим заборавили чешки, а Чеси да су на основу Кант-Хербартовог реализма ударили сасвим другим путем у развиту. Па ни идеја не беше једна, јер звуци с обе стране беху разни. Крајња потреба народног опстанка није могла да саломи природну тежњу, свима словенским племенима заједничку, тежњу за индивидуализовањем.

Сред опште невоље, што се стисла беше као тешки облаци над прадедовском поносном Татром, па притискиваше људима дах, стаде Вајански (Vajanský) да шири своје мисли као варнице у облику политичних уводних чланака. Беху то само разбацане мисли, без шире какве практичне цели, — та, ко би помишљао још и да ствара у оно доба, где је сваки народни покрет угушен у клици! — али на њима беше јасан лик оригиналног штила.

Живот Вајанског је доста занимљив. Свршивши права, био је писар, војник и адвокат. Као такав ишао је, као што вели Влчек, с Пушкином у руци од једног места до другог, да оснује гдегод себи самосталну адвокатску канцеларију. Већ се почело било да поговара у пријатељским круговима, Вајански ће у Русију, да се посвети учитељству. На срећу од многих остављеног народа не би тако. Његовим способностима највећма је годила журналистика, на коју га врже више воља него случај. И сам непријатељ празним причинама даде се свом снагом на озбиљан рад, како би свој народ упутио с пустих илузија на мушки рад. А оне истине, које човек добро схваћа, па ипак тако лако заборавља, да је у стању заглавити последице прошлих грехова и немара само озбиљан, трајан и солидан рад, који снажи дар и моралну снагу, идеална тежња и потпуна преданост високим смеровима, да је лакоумно пропуштање својих дужности извор беди свег Словенства, — те истине као да су једва у класичним узорима грчке риторике језгровитије од њега разложене. Поред мушког начина изражавања одликује се чистим и финим укусом и дубоким знањем. Штил му је јасан, пун боје, једар. Чисто изазива, боде; поткрада му се сарказам, па продире као муња, те светли и убија. Реч му је пре оружје, па му је зато оштрија него округлија. Штил је у њега као рељеф, упада у очи. Измишља, ствара изразе, с почетка из руског, којих треба. Загреје се у својој идеји, обрће је и преврће, испитује и исцрпи. Сва

*) В. Literatura na Slovensku Napsal Jaroslav Vlček. V Praze 1881 стр. 94. Не треба овде да истичем, да се то односи једино на чехословенску продукцију, која се једва могла, бар у оно доба, барабирити с богатом немачком тамо продукцијом.

његова публицистика има нешто оригинално, некое тако неисцрпиво одушевљење, које својим начином разгрева, да се међу хиљадама може распознати; а то је збиља сигуран доказ за великог списатеља. Уза све то стало му је до тога, да уздрма душу у народа, да му очеличи моралну снагу, да га уздигне до оне збиље, којом може схватити народни задатак. И ако су ти радови по својој природи ефемерни, ипак стоје у неразделној свези са целокупним делањем тога човека, с његовим целим бићем. С друге стране остаће од трајне вредности у народној литератури коло мисли, што их недавно издаде у облику чланака о словенској култури (Slovenská kultúra), као и штудија о садашњим приликама словенског племена (Súčasné položenie slavianskeho plemena). То су у многом погледу предузета мњења, али схватају човека већином као научне тезе а priori, па су кадре да га упуте у сваком правцу многобројним упутствима и подстицањем, да схвати ону силу појезије а понаособ специјално словенске вештине, која потајно дела у срцу народног живота. Само представљање је пуно достојанства и снажно, брижљиво израђено према богатству мисли и одношајима. Оснива се свуда на намери и свести, и сведок је вештачке штудије. Ту исто тако, као и у описивању путовања његовог по завичају, по Русији и по осталим словенским крајевима, показује се јасно његов богат дар за посматрање и пресуђивање тиме, што нам истиче оригиналне, свим словенским племенима заједничке прте текстилне орнаментике, па грађење колиба, које се у толико погледа судара, те анализује предмете за украс и одело, час опет узима на око човека из народа, па прислушкује из наивних народних уста праву хармонију облика и садржаја. Често служе као благодарни предмети његовом посматрању појаве из словенске историје, из породичног живота и народних институција; он оцењује што је величанствено у народном развоју, увек објективно, никад претерано, али никад ни с мало уважања, пун племенитих побуда за лепу будућност. Често ће се послужити у том фељтоном; али то није у њега играчка, ни талог ново стеченог научног градива, него духовни изданак пун милоте његове душе, која је препуна и кипти еспри-ом. Већ у том раду његовом огледа се његов узвишени идеални назор о његовој словенској свести. Он је у том погледу као и скоро сви словачки писци прави Словенин. Али само жешће било

његових осећаја, начин, којим он потчињава свој високодарени дух истој идеји, па најпосле разноврсност његовог рада с упливисањем на нове списатеље и на духове у опште дају нам права, да га ставимо у ред после Колара, Шафарика и Штура као четвртог. Као и они, и он још увек види свој народ, како је напуштен, духовни живот тек у намери да се прилагоди почецима човечанске културе, његову самосвест и народност перазвијену, мисао о народној индивидуалности сарањену у пепелу прехисторијске археологије, те по томе при из те мисли силу и паду.

Поглавито је то та идеја, која је тако јасно ударила свој печат на сваку врсту словачке производње, као можда нигде више у којој словенској литератури. Она постаде у књижевности живахан мотив у најдирљивим временима најтежег искушења, она створи своје одушевљене певаче и поштене раднике, када би се народ нашао у невољи. Њој се посвети Колар свом душом. Она задахну ево најмлађем Вајанском ове дивне мушке речи у његовој »поларној песми«:

Duch slavský

vyšínul sa na kosmičkú slávu:
 Slavian drží zemegolu za hlavu!
 Dúhy večné, hadovité jarké,
 planu v počest ruským činom ráznym,
 tam kde Liachov na plachtevej barke
 prvý pristal k brehom večne mrozným;
 sláva jeho Gajou huči hlasne,
 kamčatské mu svieta sopký jasné!

Kolumbovej zeme chladné čelo,
 Ruský Serdce-Kamen: v družnom styku!
 Zalet, duch môj, na chvílenku smelo
 od severnej točny ku rovníku!
 Vráť sa! Čo si videl na tom lete?
 „Slavian rozprestretý po pol svete!“

Slavské slovo zvuči na severe,
 mená dáva polárnemu svetú;
 do neznánych končín rúbe dvere,

A ty, synku, čo pod Tatrou stojíš,
 ty sa o to svoje slovo bojiš?!!

(Дух славски
 узви'о се у космичкој слави:
 Словен држи земни шар на глави!
 Дуге вечне, кривудасте, јарке

лебде у част руским чином разним,
там где Дјахов весларице барке
први догна к брегом вечно мразним;
слава њег'ва Гајом бруји гласно,
Камчатски му вулкан светли јасно!

Колумбове земље хладно чело,
руски Сердце-Камен: једна жеља!
Лет' ми, душе, на тренутак смело
с крај севера па до равнатеља!

Врат' се! Шта си вид'о за твог лета?
„Словен широм половине света!“

Реч словенска по северу брује,
име даје поларноме свету,
у незнани краје путе снује,
не зна краја у победном лету...

А ти, синко, што под Татром стојиш,
ти зар за твој језик да се бојиш?!!)

(Наставиће се.)

ПОСУЂЕ У КУЉНИ И У КУЋИ.

ОД М. ПЕТРОВИЋА.

(Свршетак.)

Д новијег доба замењује се земљано посуђе све више и више *посуђем од метала*. Исто се гради од гвожђа, калаја, олова, никла, цинка, бабра, сребра и злата. Од тих метала долазе као шткодљиви за здравље у обзир нарочито олово, цинк и бакар.

Гвоздено посуђе сасвим је нешткодљиво, али гвожђе лако рђа и гдекоја јела — она, у којима има танина, — поцрне тада лако, кад се кухају у том посуђу. Уједно се тада и кус јела поквари, које се у устима осећа мање више као мастило (тинта). Да се то предупреди. обичај је, да се и гвоздено посуђе снабдева изнутра стакластом навлаком, која се овде назива *емаљ*. Ако је састав емаља као што треба, онда нема у томе никакве опасности. Али бива, да се и у емаљу налази олова и тада вреди за такво гвоздено посуђе све оно, што је речено за земљано посуђе са рђавом гласуром.

Да ли има у емаљу олова, дознаје се на исти начин као и за земљано посуђе.

Од неког се доба гвоздено посуђе *никлије* или се превлачи тенећком од никла, што се зове *платирана*. Метал овај није сада непознат читаоцима, јер ситан новац у Србији (20, 10 и 5 пара) кује се из смесе од бабра и никла. Ни никловање ни платиранање није здрављу шткодљиво, јер киселине у нашем јелу и пићу не наједају никл. Нарочито платирано гвоздено посуђе одликује се леним сребрним сјајем, а и трајношћу.

Веома пажљиви морамо бити према *калајном посуђу*. Чист калај не би био за здравље опасан, али скоро у свакоме калају, који дође у трговину, налази се по мало олова, а за грађење посуђа буде од тога тврђе и мање се троши. У већини старих калајлија било је око 20 постотака олова.

Од таквог старог рђавог калаја налази се још пу-

но кашика, тањира и чинија у нашим простијим породицама. За доба мога ђаковања беше такво посуђе и у „благодјејанију“ у Карловцима, па лако је могуће, да је још и данас тако. По дваред на недељу долазио је тамо у то посуђе кисео купус, ког киселина још већма утиче на олово него и сама оцатна киселина. Зацело да много бледо „благодјејанско“ лице потиче и од тога посуђа! Врло је опасно и остављање вина у таквом рђавом калају.

Кад има у калају олова, онда киселине утичу на ту смесу већма, кад је њена површина *сјајна*, него кад је тавна од оксида, који је површно покрије. С тога не треба такво калајно посуђе одвећ рибати, да се не скине кожица од оксида, која суд донекле штити.

Калај се много употребљује за калајисање гвозденог и бакарног посуђа. Чист калај био би са свим добар за ту цел, али се на жалост често калајише калајем, у ком се налази већа количина олова, а гдекад више олова него и самог калаја. Такав рђав калај може да се позна већ по спољашњем изгледу. Чист калај је бео као сребро, сјаји се и не тарје се о прсти, кад је у њему много олова, дође му лице плавичасто и бледо, а кад се претом тарје, поцрни прет као од олова.

Калај се даје на танко развући у листове, који се у трговини називају *станијол*. Станијол се употребљује за паковање сира, дувана, бурмута, сапуна и т. д., па ако се у њему налази олова, онда оно може да пређе и у та тела, те да их тако отрује. Више испиталаца доказали су тај прелазак у бурмут. По новом закону за немачку царевину не сме бити у калају за посуђе више од 10 постотака олова, а у калају за сифоне (од содне воде) не више од 1 постотка олова ни у калају за калајисање, ни у станијолу за паковање хране и закуска.

Ретко се где употребљује *посуђе од самога олова*. Ипак се виђају по неким кујнама оловне сланице, у којима држе со. Чим се со навлажи, раствара она по мало олово и постаје од тога нездрава. Зато бацајте на поље оловне сланице, где се још задржале од старине!

Од *цинка* (тутије) се граде мере за пиће, канте, лонци, и т. д. Цинк растварају све киселине, а сва цинкова једињења љути су отрови. С тога није саветно, да се у посуђу од цинка готове јела, нити да се у њима држи вино, оцат и друге ствари, које су киселе или могу да ускисну.

О томе може писац да прича нешто и из свога искуства. У једној пријатељској породици овде познато ми је једном жестоко, што сам пио вина, које је преноћило у канти од цинка. Како у овој невољи имадох и састрадалника, то сам одмах сумњао на отров и збиља је за тим анализа доказала, да у вину беше растворено цинка. Честита домаћица избацила је одмах из своје куће проклету канту, коју је тек пре неки дан купила и која је била на око тако лепа и красна. Али нека отуд и друге домаћице црпе поуку, да не купују за госте вино или пиво у канти од цинка, па ма како она била велика и лепа.

Други случај могу спокојније да приповедам, јер нисам био сам од оних, који су страдали. Било је то пре две године, а у Харкању, тој досадној кушци у лепој Барањи. Повеће друштво мојих дичних Бачвана свих вера и језика одлазило је радо на пиво у гостионицу „господара Кона.“ Једном се шта више договорише, да тамо и вечерају и „гђа Кон“ спремила је за ту цел̄ неке говеђе питије. Нисам учествовао на тој вечери, јер сам се тога дана промене ради вер'о под земљом у рудокопњама у печујској гори. Али кад се сутра дан у зору појавих опет у Харкању, чух од доктора, да је читаво купалиште било минуле ноћи у узбуни. Сви Бачвани, који су вечерали код Кона, поболели се и повраћали су сву драгу ноћ, а доктор — који нам је и иначе увек приговарао за одлазак у ону гостионицу, јер није разумевао слабост Бачвана за „пајзлове“ — нашао је одмах, да су узрок изненадној невољи мојих нових земљака биле говеђе питије „гђе Кон.“

Али кад сам за тим отишао на лице места, нађох са свим други узрок. Одмах су ми очи пале на велике канте од цинка, у којима Кон држи вино. Да су оне биле узрок ноћашњим мукама, беше евидентно још и по томе, што су женскиње, које су биле у друштву, прошле на миру, а и оне су као и господа, кусале питије, али — нису пиле вина. У Барањи је била тада антисемитска струја у пуноме жеку и тешко Кону и Коновици, да се прочуло, да су давали гостима отровано пиће. С тога сам оста-

вио публику у неизвесности, него сам само Кону на-само разјаснио ситуацију и опомену га, да не држи више вино у кантама. Добра чивутска душа захвалила ми се на ђутању и савету, ког се јамачно и сада држи на благо и без тога несретних харкањских гостију.

Многе газдарице држе особито радо млеко у посуђу од цинка. Као узрок наводе, да је кајмак у том посуђу бољи и да млеко при преносу теже ускисне. Да то може да буде и опасно, поменуо сам већ у свом чланку „Млеко као храна.“*) Особито мала деца повраћају лако, кад се у млеку налази цинка.

Омиљени су послужавници од цинка за воће, слаткише и т. д. Они су увек премазани уљаним бојама, под којима је цинак сачуван од оксидације и због тога није то посуђе штетно.

Посуђе од бакра лепше је и трајније од калајног и гвозденог. Али бакар не растварају само кисела, слана и масна јела, него и она, која су према другим металима неутрална, па и сама вода. То се дешава нарочито онда, кад се какво јело у бакарном суду хлади, а ваздух може слободно да приступи. Том приликом се бакар лако оксидише, што ће у толико брже бити, што је посуђе прљавије. Зато се мора посуђе од бакра увек у највећој чистоти држати. Обичај наших вредних Срипкиња, да своје котлове и остало бакарно посуђе држе чисто као огледало, није само дакле леп, него је и са здравственог гледишта оправдан и добар. Због тога треба и од сада да буду у том послу неуморне.

Ако је бакарно посуђе сасвим чисто, онда се могу у њему без икаквог страха кухати сва јела, која нису кисела; наиме се може слободно топити у њему и маст. Али добро ваља запамтити, да се никако јело не сме оставити у том посуђу, да се охлади. Док траје кућање, не да водена пара ваздуху да приступи, а кад се престане кухати, онда је одмах ваздух ту, а ш њим и опасност оксидисања.

Чешће се већ догодило, да је пекмез од шљива примио у себе бакра из казана, у ком је кухан. Такав један пекмез из наших крајева дошао је пре неке године чак до Магдебурга. Ту нађоше у њему бакра. По немачком закону није се смела та роба продавати и враћена је натраг препродавцу у Пешту. Берза у Пешти бавила се дуже времена са тим случајем, који је стао многих непријатности и штете како препродавца, тако и продавца.

Да дознамо, има ли у пекмезу бакра, искућаћемо малу пробу истог са нешто воде, коју смо најпре окиселили са кап две соне киселине. За тим ћемо воду оцедити и ставити у њу чисту иглу плетницу

*) В. „Стражилово“ 1885. бр. 39. стр. 1236.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

или чист нож. Ако је било у пекмезу бабра, нахва-
таће се после сат два на те ствари лепа црвена
кожица од бабра.

Још брже ћемо наћи бакар у соку од укуханог
воћа. Уземо мало тога сока, окиселићемо га као
горе и спустићемо у њега чисту иглу плетицу. На
њу ће се нахватати црвена кожица, ако је било у
соку бабра.

Пошто бакар тако лако рђа (окисише се), те
тада за здравље опасан постане, обичај је, да се ба-
карни судови изнутра калајипу. Ако се за тај по-
сао узме довољно чист калај, онда он бакар добро
штити, док је год калајна навлака неповређена.

Али ако се од дугог употребљавања калај где-
год повреди, онда је такво посуђе још горе него
некалајисано, јер кад је бакар у додиру са калајем,
онда се он утицајем течности много брже окисише
но обично. Због тога треба јако пазити на калајиса-
сане посуде и калајисање одмах поновити, чим се
покаже потреба.

Да дознамо, је ли бакаран суд добро калајисан,
кухаћемо у њему оцат, у који смо спустили чист
гвозден клин (ексер). Клин не сме своју боју проме-
нути, нити сме оцат после кухања имати кус на
бакар, а унутрашња површина мора остати лепо
бела и сјајити се као сребро.

Лепо је за око и постојано је и *посуђе од ме-
синга*. Месинг се састоји из бабра и цинка и још
се брже окисише него чист бакар. Киселе и масне
ствари не треба у том посуђу остављати.

Трпезни прибор и нарочито *посуђе* за кафу и теј
прави се сад много од *бриганског метала*. Тај ме-

тал је смеша калаја са антимоном. Изгледа скоро као
сребро, а тврђи је од калаја. Можемо сматрати, да
није штодљив, само ако нема у њему олова, што
као да чеће бива.

Ново сребро (аргентан, пакфонг) изгледа скоро
сасвим као сребро, а смеша је од бабра, цинка и
никла. Ма да су сва та три метала отровна, ипак
се ново сребро употребљује много за посуђе (кашике,
дршци за ножеве и виљушке и т. д.), јер га слабе
киселине наших обичних јела веома мало растварају.
само ако се не остављају одвећ дуго. Нарочито на-
помињемо, да кисео купус не треба грабити из чи-
није кашиком од новог сребра или пакфонга; ако
немамо што лепше и згодније, онда се служимо за
ту цел чистом дрвеном кашиком.

Чинско или иеруванско сребро, алиака, алфенида
и *Христофлов метал* праве се од новог сребра, које
се измеша са 2 постотка правог сребра. Сем тога се
још на површини галвански посребре. Посуђе од тих
смеса није штодљиво, док је год на њему читава
кожица од сребра.

Од чистог *сребра* не прави се посуђе, јер је оно
за тај посао сувише меко, него се меша са мање више
бабра. Обична кисела и слана јела не наједају то
посуђе.

Златно посуђе било би од свега металнога по-
суђа најздравије и најлепше, али како је мало људи
тако сретно, да могу њим да се служе, то га нећемо
сувише препоручивати. Велика већина мораће да бира
између мање скупоцених ствари, а на које моменте
ваља при том пазити, то је напред изложено. Же-
лимо само, да се што више њих забаве и користе
овом малом поуком.

У М Е Т Н О С Т.

ИКОНОСТАС НИШКЕ ЦРКВЕ. — За иконо-
стас нишке цркве свршио је сликар г. Ђорђе Крстић
и другу велику слику, која се у свему може мерити
са оном првом, што му је стекла хвале и признања
међу знаоцима, кад ју је месеца марта прошле го-
дине изложило било уметничко друштво у Београду.
Сад ради већ и на трећој, која се као и прве две
одликује новим, али уметнички истинитим схваћајем
представљенога предмета, лепим складом у распо-
реду његових појединих делова и сјајним сложјајем
боја. По новој замисли, црпљеној из историје и на-
родног схваћања изведена је споменута прва слика —
смрт цара Лазара, и друга — слика св. Саве. Ла-
зар на слици за нишку цркву није цар, са чијом
смрти и српска држава пада, но је цар хришћанин,

бранилац вере своје против ислама. Св. Сава није
представљен само као архијереј, како га врло често
видимо на сликама, у крутом сагосу, са штаком у
левој, а десном да благосиља, но је замишљен и
изведен као прави учитељ народа свог и утврдилац
правверја и као глава цркви српској. Трећа слика,
која се сад под кичицом Крстићевом развија, пред-
ставља Богородицу са Христом, али не по обичном
стереотипном обрасцу, но у лепо смишљеном и умет-
нички изведеном односу Христовом, као Спаса,
према вароши, у којој је иконостас. К овој похвал-
ној тежњи, да се у наш живопис унесу што више
народни схваћаји и осећаји, придружује се неуси-
љеност и природност у цртежу и врло вешта упо-
треба живих и топлих боја, које својим распоредом

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

и сложајем потпуно доликују представљеном догађају или предмету и износе му природу и садржину онако, како је види и појми прави уметник. И око и срце налази уживања гледајући слике Крстићеве.

Лепота замисли у њих, композиција и колорит дижу их на ступањ данашњег живописа у културних народа. Г. Крстић ће и ове новије радове своје изложити јавно у своје време. **Михаило Валтровић.**

ЛИСТИЋИ

МЕСЕЧНИ ПРЕГЛЕД ПЕРИОДИЧНЕ СРПСКЕ И ХРВАТСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ.

МЕСЕЦ ФЕВРУАР:

Јавор. — Бр. 5.: Ехо. Песма од С. А. С. — Јогуница. (Наставак.) — Доста пута... Песма Вукосаве Б. — Неверница. (Наставак.) — Владика Петар Петровић-Његош и т. д. (Наставак.) — Осам дана по Црној Гори. (Наставак.) — Листак: Писма из Америке, од Вицка. III. (Крај.) — Позориште и уметност: (Српско народно позориште. II. Рецензије на прво пет представа у другој десетини.) Књижевност. (Наставак рецензије Ст. Милованова на „Начела физике“ од Вука Маринковића. Да ли ће стручњак паћи у овоме што да забави, не знамо; ланку се може само донасти начин рецензовања Миловановљева. Овим поводом изрекли бисмо само жељу, да би се стручњаци латили, те нам и о другим струкама дали овакав критичан преглед, шта се и колико се у нас у којој радило.) — Читуља. (Свршетак кратког животописа дра Јов. Суботића од О. Ј.) — Разно. („Септемвриски не палатински“, каламбур познатог нашег каламбуристе Лазе Костића, који је лане или преклане прибележен био, ако се не варамо, у „Стармалом“. — По „Илустров. културној повести“ К. Фаулмана: „Почетак путовања“.) — Нове књиге и листови. (Леп приказ у неколико речи књиге: „Viesti društva inženira i arhitekta. God. 14. Uredio ih Nikola Kolar. U Zagrebu. Види 18. број „Заставе“ о. г.)

Бр. 6.: Зимњи дан. Песма Мите Поповића. — Јогуница. (Наставак.) — Ој ви очи!... Песма од М. — Неверница. (Наставак.) — Владика Петар Петровић-Његош и т. д. (Наставак.) — Осам дана у Црној Гори. (Наставак.) — Једна примедба на чланак: „Осам дана по Црној Гори. Од Ник. Љ. Мештеровића (из Херцеговине). — Листак: Позориште и уметност. (Српско народно позориште II.: друго пет представа у другој десетини.) Књижевност. (Наставак рецензије из 5. бр.) Белешке. (Беседа у Карловцима, извештај од М. Смешно је, да извештач задира у професорске породице, што нису све биле на беседи тој; а најемешније, кад примећује, да то „никако не би требало да се догађа“. Шта, напоследку, још неће бити!?) Разно. (Старина српска у Херцеговини: летољубница у цркви на Завали у Попову пољу од године 1776., прибележио Вид Вулегић-Вукасовић. — Прве цигаре у нашој царевини. — Ал су насели, шала из срп. народа.) Нове књиге.

Бр. 7.: Мирисави луже... Песма Мите Поповића. — Јогуница (Наставак.) — Из „Хазиса“. Газела. Превео Рајко (из дружине „Слоге“. — Неверница. (Наставак.) — Владика Петар Петровић-Његош. (Наставак.) II. Писма. — Осам дана у Црној Гори. (Наставак.) — Листак: Оригинално писмо Карађорђево послато светоме Петру (црногорском) за помоћ и братски савез, приликом протођакон и секретар митрополије Филип Радичевић (на Цетињу). — Књижевност. (Начела физике, наставак.) Разно: (Лесаж, од В. М. Миљковића глумца. — Ко лико живе птице). Статистика (Становништва Угарске: од године 1880. до 1884. прирасло с 713.584 душе, а 1880.

било 15,642.102 душе. — Кретање људства у Новом Саду г. 1885.: родило се свега 916, од којих је православних 334; умрло свега 763, од ових је православних 311; прирасло дакле свега 153, православних 23 душе.) — Нове књиге.

Бр. 8.: Мој цветак. Песма Милутина Трбића. — Јогуница. (Свршетак). Борђе Јовановић, писац „Јогунице“, показао је овом приповетком, да зна добро живот нашег народа, да добро познаје особе, о којима прича; с тога му је приповетка истинита, карактери природни. Али му треба порадити доста још и око тога, да стече приповедачке вештине и вивоће; јер у композицији није најјачи, а у језику до зла бога греша противу ортографије и честоте граматичне. Јовановић је ударио добрим путем, надајмо се, да ће се боље осврнути и на ово, што му замерисмо; а замерисмо му из најбоље намере. Препоручили бисмо му, да прочита приказе, што су изишли на „Слика и прилике Павла М. Јовановића“ у Лиску 172. бр. „Заставе“ године 1883. и у 10. броју „Јавора“ год. 1884.; нека и он узме на ум оно, што се тамо замерило писцу „Слика и прилика“. — Сатани. Спјевало Giosué Carducci. Метрични пријевод Ника III. Црногорчевића. — Неверница. (Наставак.) — Грошница Репејева. Написао Мавро Јокаји. Превела Милева Симића — Владика Петар Петровић-Његош. (Наставак писма). — Осам дана по Црној Гори. (Наставак.) — Листак: Стари српски натпис на звону. Из Архива за словенску филологију, VIII. св. Саоп. др. Кошт. Јиречек у Софији. (Преписао П. Падејски). — Књижевност. (Наставак: Начела физике). Друштва (Седница „Матике Српске“ књижевног одбора 16. (28.) јануара 1886. — Друштво за српско народно позориште, седница управног одбора 11. фебруара. — Разно. Нове књиге и листови. Нове музикалије. Књижевне вести. Исправци.

Глас Истине у 3. бр. доноси: Један услов на унапређење наше црквене књижевности од пароха Бачиначког Јована Јеремића. Писац налази, (и ако је наша црквена књижевност у новије доба добила јачег полета,) да је од преке потребе фонд за издавање и награђивање црквено-богословских дела. Заиста то и јесте једна од дневних потреба у нас. Докле ће, ето, да прах гризе оне огромне фолијанте рукописа те руке нашег неуморног богослова арх. Јована Рајића! С правом се осврће писац на наше високопреосвештене архијереје и на све родољубе, који повцем могу помоћи. „Напредак црквене књижевности биће напредак цркве; напредак цркве биће напредак народа српског.“ Ваљда ни у ког народа није црква тако тесно скопчана са особинама народносним и очувањем народног имена као у нас, па с тога и ми с писцем желимо, да глас његов не остане „глас вапијућег у пустињи“! — Беседа на нову годину. Говорио је Кузман Станић, парох теминварски. — Митрополит црногорски Висарион Љубиша. (Наставак.) — † Др. Јован Суботић (Некролог.) — **Разъяснение некоторых мѣстъ въ словянскихъ кѣлигелинхъ. VII. Прѣдъ то ѣпидѣрѣси иѣтѣ.** Од Јована Жи-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

вановића, проф. у Карлових. — Српске старине. Саопштио Вл. Красић, I. и II. — Листак: Месија. (Наставак.) — Посвећено рукоположење Ђорђа Николајевића, митрополита сарајевског. (Допис из Сарајева од —7—). — Белешке. — Нове књиге и листови.

Бр. 4.: Дарвинизам и порекло човека. По дру А. Ш. од Саве Теодоровића. (Наставак.) — Беседа на нову годину, од Спиридона Маргетића. — Митрополит црногорски Висарион Љубиша. (Наставак.) Од Дионасија Миковића. — На светог Саву, говорио М. Ђ—ћ. — **РАЗНОУЧЕНЕ НЕКТОРИХ МЕСТЬ БЪ СЛОВЕНСКИХЪ ИВАНЕГЕДИНЪ.** VIII. Mat. VI. 8. *Подъ тоу бѣдѣ айтѣси айтѣв.* Од Јована Живановића. — Вершчагинова слика. Од Н. Гр. Ж. — Листак: Фр. Готл. Клаштокка „Месија“. (Продужење.) Превод А. Сандића. — Посвећење и рукоположење Ђорђа Николајевића, митрополита сарајевског. (Свршетак) Од —7— Белешке: Плодови будизма. Паластиноскоје-општество. — Књижевне вести: Оглас књиге: „Таблице равноврних примера сродства“ од архим. Никанора Ружичића. — Нове књиге и листови. —

Vienas. Бр. 7.: Идила (III. IV.) Аугуста Харамбашића. — На Антуново. (Крај.) Испричао Ј. Ловретић. — Последњи дани кнеза војводе. (Наставак.) — Путне успомене о Русији 5. (О Румунији и Румунима, са 3 слике: Румунске девојке из Турн-Северина, Румуни из Мале Влашке, Рушчук и Ђурђево.) — Модерни роман. (Наставак.) — Листак. К сликам (Димитрије Агрењев Славјански, лик познатог вође руског певачког друштва, које је по свих крајевих словенских певало и славу брало.) Књижевност (Чешка, Немачка, Талијанска.) Умјетност. (Хрватско глумиште.) Глазба у Хрвата и Срба. (Приказ српског часописа за унапређење глазбе, „Гудала“. — Накладом књижаре Кугли и Дајч изашла је глазбена шала: „Хрватско-славонско-далматинска Јадиковка“, текст највише из немачког, истресао из рукава Apollo Originalović de Žabnjakovec итд. Складатељ углавном је за једно грло уз пратњу гласовира познату шаливу pjesnicu Стармалога, гдје је ветко у стихове скрпао сва њемачка породична имена у Загребу, не би ли тако показао, како бива, да се у Загребу толико њемачки говори. То је дакле њека врста глазбене пародије; тко ју једном отпјева, погодит ће, вели Vienas, ласно, од кога је потекла и кога се тиче.) Сваштице. (Михаило Чајковски †. — Саживање љешина. — Дуљина и трајање валова).

Бр. 8.: Идила (V. и VI.) Аугуста Харамбашића. — Ђаковачки спасовдан. Уломак ђаковачке прошлости, пише Н. Т. — Последњи дани кнеза војводе. (Наставак.) — Арсеније. Написао Ј. Девичић. — Путне успомене о Русији. 6. (Са сликама: Сумина и Галац.) — Модерни роман. (Свршетак.) Од Ј. Пасарића. — Листак: Књижевност. (Хрватска са врло лепим књижевним новостима. Руска. Пољска.) Умјетност. (Хрватско глумиште: певачица Милка Трнина са ликом, реферат од SI—.) Сваштице. (Психометар).

Бр. 9.: Малим пушкам, песма Ивана Леушића (у Бајнојдуци.) — Ђаковачки спасовдан. (Наставак.) — Последњи дани кнеза војводе. (Наставак.) — Путне успомене о Русији. II. Одеса. — Неколико цртица о вуку и о животу му. (Уз слику.) — Листак: К сликам. Гласник, изворни нацрт младог словеначког сликара Ђурђа Шубића, млађег брата Јанеза Шубића, опет сликара. Ђурђе је осим осталог алустровано циклус песама професора и познатог словеначког песника Стригара, што га је 1875. овај снело у славу херцеговачких јунака, под насловом „Раја“; па и „Гласник“ је једна од отих илустрација. Књижевност. (Хрватска и српска.) Умјетност. (Хрватско глумиште).

Бр. 10.: Побратиму Фра Ивану Деспоту, преминушем у

Спљету 19. вељаче 1886. Спјевао побратим Фра Грго Мартић (у Крешеву). — Ђаковачки спасовдан. (Наставак.) — Артур. Написао Алфонс Доде. Превео М. Ш. — Последњи дани кнеза војводе. (Наставак.) — Путне успомене о Русији. (Наставак.) — Неколике цртице о вуку и животу му. (Наставак.) — Листак. К сликам. (Иван Деспот. Види читуљу у 8. бр. „Стражилова“. — Димитрије А. Агрењев Славјански и његова пјевачка дружина.) Умјетност.

Бршљан. Бр. 3.: Др. Јован Суботић, некролог од Јакова Игњатовића. — Дели-Бакић. Роман од Јакова Игњатовића. — Успомена из путовања на учитељску инквизицију. (Наставак.) — Два дана у Београду. (Наставак.) — Србин надмудрио ћитапљу. (Наставак.) — Из живота владике Живковића (Пантелеимона). — Прилози за историју српског покрета 1848—49 године. III. Записник из седнице главног одбора карловачког. — Књижевност. (Прикази књижица: „Три ријечи Херцеговца“ и „Панџић Хусо и Павезић Лука побра“ од др. Фр. С. Крауса. — Свршетак рецензије од М. Ш. М. на најновијег „Полаженика“ од Браца Радована.) — Оглас на Игњатовићев роман „Патницу“. — Претплатници на „Бршљан“ за год. 1886. (Наставак од 65—95.)

Бр. 4.: Дели-Бакић. (Наставак.) — Прича о Алексији благодату светом. Разговара о њој др. Фридрих С. Краус. — Успомена из путовања на учитељску инквизицију. (Наставак.) — Два дана у Београду. (Наставак.) — Србин надмудрио ћитапљу. (Наставак.) — Прилози за историју српског покрета 1848—49. године IV. Записник из седнице главног одбора карловачког 6. септембра 1848. — Писма из Епискума уредништву „Бршљана“. II. пише „Милован Видаковић“. — Белешке: Писмо генерала Буда Будисављевића проти панчевачком В. Живковићу 1853. поводом Живковићеве песме: „Осамнаести фебруариј“; која се такођер ту наводи, па за њом која о породици покојног генерала, приоштитио Ђ. Рајковић. — Претплатници (96—128.) — У лиску: Утарци из путописа Вида Вулећића-Вукасовића.

Босанска вила. Бр. 3.: Она је хтјела. Из српског живота. Написао Сретен Данчић. — Шест пјесама из даљине. Од Ђ. Јовановића (из Београда.) — Измириле се. (Наставак.) — Јахудинка на бугарском пријестолу. Историјска цртица. Превео Сава Манојловић. — Из прошлости сарајевске и босанске. Пише: Стари Јово Хаџи Н. Бесаровић. I. (Некадашњи ћурчијски еснаф у Сарајеву. — Путовање трговаца у Стамбол. — Кула на путу. — Црква Балублија у Стамболу. — Дјевојачка кула. — Повратак у Сарајево.) — Српске народне умотворине: Милош Обилић под чадором Муратовим. (Пјесма.) Мали хоџа ипак надмудрио, (Прича), приближекио II. Ђенић. Ко зло чини, и дочека га; из збирке Н. Т. Кашиковића. — Листак: Из словенског свијета. (Књижевност српска и хрватска: приказ „Гудала“ и „Viesti друш. inžin. i tehnika, од н. ш.) — Морални савјети арапских свештеника, приближекио и протумачио са једне плоче митрополит зворнички Дионисије. — Вјештина: (Приказ композ.: „Дижите школе.“) — Јавна захвала суделачима и суделачицама на светосавској сарајевској беседи. Захвала г. Пери Уљаревићу, трговцу у Брчком, што је даровао тамо школи заставу, вредну 120 фор., са две велике слике св. Саве и св. апостола Ђирила и Методија, с натписом: „Знање је светлост, знање је моћ; учимо, браћо, дан и ноћ.“ (Ко неће бити благодаран тако племенитом дародавцу! Ко се неће радовати, да Босна таквих Срба има! Живео, врли добротворе! — Нове књиге. — Одговори.

Бр. 4.: На Јордану. Спјевао митрополит Сава Косановић. — Измириле се. (Наставак.) — Приморска зора. Приповијетка Отокара Мокрога. С чешког превео Никола Шумова.

— Љубичице. Српска народна цјесма. (Са сликом Владислава Тителбаха). — Из прошлости сарајевске и босанске. Пише: Стари Јово Хаџи Н. Бесаровић. I. — (Шад Јаничара у Цариграду. — Београдски везир Авдурахман у Зворнику. Дављење првих Сарајлија Турака у Зворнику. — Долазак Авдурахмана у Сарајево. — Три заповијести његове. — Устанак Сарајлија. — Помоћ Височана. — Бој у Сарајеву и одлазак Авдурахмана. — Смрт Авдурахмана.) — Српске народне умотворине. Милош Обилић под чадором Муратовим. (Свршетак). Приближекио нп. — Како је Краљевић Марко постао јунак и добио Шарца. Из збирке: Н. Б. Попадића. — Листак. Из словенског свијета. (Како се Чеси брину за своју књижевност?) — Биљешке. (Бесједа у Босанском Броду.) — Нове књиге. — Исказ добровољних прилога о Св. Савској беседи Сарајевској у корист сиромашним ђацима ондашње српске школе. — Одговори уредништва.

Позоришта је овог месеца изашло 16. бројева; толико је било позоришних представа. Продужена је из прошлог месеца слика Милорада П. Шанчанина: „Милош у Латинима“ и са 22. бројем завршена. Та је слика и засебно штампана у издању књижаре браће М. Поповића као деветнаеста свеска „Зборника позоришних дела“. У бројевима 22—33. саопштава се, што је Сундечић у „Vienici“, описујући свој пут у Подгорицу године 1885., рекао о „Балканској царици“ кнеза Николе и о њеној првој представи у Подгорици. Са 34 бројем почињу неколико занимљивих података о кинеском позоришту из књиге: „Le théâtre chinois“, од кинеског гелерала Чинг-Ки-Тонга. Иначе је било реферата о представама српског народног позоришта у Новом Саду, о новинама у краљевском позоришту београдском и хрватском земаљском позоришту у Загребу и разних позоришних новости и ситуација из глумачког света.

Невен доноси у трећем броју песму са сликом: „Шућку је неправдо“, затим почетак Шанчанинове слике: „Милош у Латинима“, на онда наставак приче из руског живота од чика-Јове млађег, песму „На измаку зиме“ од Златимира, по француском песму у прози „Данашња вила“, песму „Зими“ од Ранка, песму са сликом „Лани било, сад се спомињало“ од Ђ. Ст.; даље свршетак песме „Мачка и мува“ са сликама; после живот и дела Тиролца Андрије Хофера, што је посрбио Вл. К.; затим песму „Сиромашак“, коју је уз припомоћ Чика-Јовину синевао Јован Манојловић из Суботице; песму са сликом „Лабуд и лабудићи“ од —ћ.; почетак црте из ђачког живота „Утакмица и завет; песму „Тугованка“ од Милана из Бра. . не и најпосле „Даштања“.

Голуба други број доноси овај садржај: Ружице. IV. Зимња ноћ. V. Повратак из туђине. Песме И. М. Поповића. — † Др. Јован Суботић. Са сликом. — Благослов. Песма С. Попића. — Почетак приповетке: Буди добар, па ћеш бити срећан. — Сави Косановићу. Песма Н. Т. Кашиковића. (Ову је песму сарајевска Србадија телеграфски послала бившем митрополиту Косановићу у Јерусалим). — Сеница или Бадње вече једне сироте удовице. По словачком П. Ј. Подградеки. — Сиротица преља. Песма са сликом од О. — Ледена палата у Канади. Са сликом. — Сан пречисте госпође. Народна песма из збирке Н. Т. Кашиковића. — Дивљи вепар. Са сликом. — Руга се жуку. Песма од Црка. — Колика је топлота у унутрашњости земље? Од Ђ. П. — Да будеш здрав. Из науке о чувању здравља. Из „Буквице здравља“ од дра Батута. — Сваштице. — Нове књиге и листови: — Ребуси и решења. — Голубов писмоноша. — Голубов речник.

Стармал је у 4. бр. довршио ону хумореску М. Љ. . . бравовића, а у 5. броју читамо, да је расписану прву награду

већином гласова претилатничких добила Драге Гавриловићеве хумореска „Дипломатски“, која је лањске године изашла у „Стармалом“ у 32. 33. и 34. броју. Друга је награда допала хумореске „На здравље пиштоља“, што је угледала света у 35. броју лањског „Стармалог“.

Другом броју **Школескога листа** ово је садржај: Др. Јован Суботић. Од В. — Говор Стевана Коњовића о св. Сави 1886. у Сомбору. — Важност повторних школа. — Природописне лекције за средње разреде народних школа. Од Симеуна Коњовића. I. Креч. — † Јан Ладислав Машек, учитељ и управитељ школа на Смихову у Прагу. Од Драг. Блажека. — † Светозар Бакић, српски учитељ у Пешти. Од Петра Берића, учитеља у Севтандрији. — Свечаност светосавска у Сомбору. — Приправничка беседа у Сомбору. — Даље су ситуације вести, међу осталима и допис из Тараша, који јавља, да је тамо изгорела српска вероисповедна школа. Општина је та једна од најмањих и најсиромашнијих те моли прилога, да може себи наново школу подићи. Молби се зацело ваља одавати својски. Школеки одбори у појединим местима треба да се заузму.

Српкиња, поучан и забаван лист за наше женскиње, који је једаред већ престао излазити, наново се сад јавио. Издаје га и уређује Јован Поповић у Панчеву. Изадавање сваког 15. и 30. у месецу, на табак у цена ће му бити на годину 3 ф. Први је број датиран 15. фебруара а доноси ову садржину: Дечије игре са здравственог гледишта. Прерадила Д. Н. — Пешто из историје ткања. (Преведено). — Подлистак: На повратку дома. Од Сахер-Мавоха. — Белешке. — Књижевност: „Зборник приповедака за одраслије девојке од Ј. Н. Буља. (види 9. број нашег листа под рубриком „Књижевне новости“ на петом месту.) Оцена II вана) М(артиновића).

Застава приказује у 15. броју народни алманах *Živena*, што га једанпут годишње издаје „Задруга словачких женскиња“, а одликује се ваада обилатим и лепим садржајем. У њему раде прве књижевне снаге словачког народа, међу тима и песник Светозар Хурбан-Вајански, о коме у данашњем броју нашег листа доносимо почетак красне штудије, коју је за наш лист написао врло добар зналац братског нам словачког народа, и сам Словак. — У 18. бр. приказују се „Viesti družtva inžinera i arhitekta u Zagrebu.“ (Види 5. бр. „Јавора“ о. г. — 21. бр. изишао је у свечаном руху, посвећен двадесетогодишњој прослави листа и шездесетогодишњици дра Светозара Милетића. Прва страна оквирана је свечаним црвеним оквиром и на њој је лик Милетићев, са кратким животописом и радом његовим од Ј(аше) Т(омића). У листу је песма: „Пре двадесет година (Реминисценција“ од З. Ј. Ј. и „Три дана са оцем (др. Светозарем Милетићем)“ од Милице Томића, рођ. Милетићеве. На последњој страни прештампана је прва страна броја 1. „Заставе“ прве њене године с „Прогласом и позивом“ оснивачевим. Из „кратке историје Заставине“ бељежимо ово: „Заставе“ је 1. бр. изишао 9. фебр. 1866. у Пешти, где је изилазила до 21. маја 1867., па за тим у Н. Саду ево све до данас кад двапут, кад трипут, а од 12. авг. 1875. четири пута недељно, с малим изузетцима кад двапут, а кад шест и пет пута. Уредници јој били у разним добима ови: др. Светозар Милетић у шест пута; др. Стеван Навловић, сад уредник „Нашег доба“; Стеван Поповић, прозван Вацки, у два маха, сада посланик у хрв. и угар. сабору; пок. др. Милан Ђорђевић, кашње уредник „Српског гласа“ у Руми; Миша Димитријевић, сада власник „Браника“; Тоша Бекић; а сада Јаша Томић, од пре сауредник вршачког „Српства“, па неко време уредник новосадског „Српског кола“. Овом приликом у животопису осни-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

вачевом вели уредник: „Данас, кад се Милетићу навршило 60 година а „Застави“ двадесет, ја не знам, како бих боље са своје стране прославио тај дан, него да учиним предлог: нека се што пре склопи одбор, који би узео на се дужност, да прештампва и изда најважније чланке и говоре Милетићеве, јер има у њима таквих племенитих и дивних мисли, које ми крај, све наше сиротиње не смемо оставити, да пређу лагано у заборав.“ Стални сарадници и главни савређеници, које од првог доба које данас, били су ови: Глиша Гершић, касње професор права у великој школи у Београду; Мила Манојловић, адвокат у Суботици; Јован Живковић, негда секциони шеф у Загребу; Ђорђе Димитријевић; Драг. Петровић; Милован Јанковић, сада управитељ нар. зајма у Београду; др. М. Полит-Десанчић; Лаза Костић, сада на Цетињу; Исидор Павловић, сада вел. бележник у Митровици; пок. др. Стеван Димитријевић, адвокат и кр. јавни бележник у Руми; Владимир Јовановић, касње министар у Београду; Данило Прица, сада свештеник у Селу; Паута Поповић, бивши уредник „Гласа Народа“, а сада парох у Бачком Петровом Селу; Ђока Петровић, сада др. мед. и лечник у Србији; Јован Павловић, бивши уредник „Панчевца“ у Панчеву, и „Граничара“ у Земуну и „Нове Србије“ у Београду, а сада министар просвете у Црној Гори; Бранко Муницики, преводилац разних романа; Ђорђе Бекић, сада професор у вишој дев. школи у Панчеву; Живко Вулегић, агроном. — У 27. и 28. бр. има три чланка од „Једног свештеничког члана саборског“: „Како би се Назаретству, том новом и најопаснијем непријатељу народа српског, доскочити могло?“ Писац је ствар добро промислио. И јесте, збиља, грозна опасност по нашу народност, што та нова секта прети. Писац је дошао до овог убеђења: „да зарази тој несретној по наш народ друштво се доскочити не може, по што пре да наше духовне власти, а наиме архијерејски синод умолимо, — да има на срце метнемо ову озбиљску ствар, да што скорije приступе превађању, у први мах молитава, те онда трошара, кондака, а читање Јеванђеља и Апостола ићи ће лако, пошто је цело свето писмо на српски по Даничићу и Зуку преведено.“ Жао нам је, да не можемо и ми отштампати цео овај врло ваљан чланак, као што писац умолјава све листове српске; али озбиљно и ми од своје стране уповоравамо како на ту опасну болест тако и на овај искрени лек.

Наше доба наставља у 11. бр. започети роман Јакова Игњатовића: „Патницу“. — У 18. броју доноси знатан прилог биографији српског негда капућехаје у Цариграду Јована Антића, који је умро 27. јан. о. г. у Београду у 93. години својој. Прилог је тај саопштио Јован Димитријевић, парох у Шимуновић (у Срему), из сталне ризнице писама канцеларије кнеза Михајила, које чува у својој писмохрани, те из ње саопштава исто тако знатне разне прилоге и у „Бршљану“. — На поворинне реферате, који излазе у овом листу, имамо приметити, да су гдекоји пут сувише онако од ока, да не рекнемо: негледуши написани. Примера ради наводимо ово: у бр. 3. оцењујући Халмову драму „Стрелана“ у два маха вели оцењивач, да се „Стрелана“ зове Адела а њој му је име Ренеј, даље у 24. бр. реферирајући о приказу „Шоље теја“ саопштава, да се у том комаду „кушала гђца Бранићева у улози Софке собарице“, а то не стоји, јер у „Шољи теја“ и нема никакве Софке, него је то било у Тријковићевој шаљивој игри „Честитам“ на једно вече пре тога. У продужењу реферата о том вечеру прелази на оцену Савићеве шаљиве игре „На добротворну цел“, на ту погрешно цитира познату ону латинску изреку „ut desint vires —“; референт вели: tamen est laudanda virtus (!?) а сав свет зна, да је: voluntas.

Браник доноси у 13. броју свршетак „Животописа дра Јована Суботића“, по ономе, што је изашао у 5. и 6. свесци „Српске Зоре“ 1880. у Бечу из пера самог покојника са исправцима неким и доцнуом до смрти му од Х. У. То је, дакле, најпотпунија биографија толико заслужног покојника. — У броју 14. па даље наставља из 29. броја прошле године ваљану историјску расправу И. Сопрона: „Срем и Земун у XII. и XIII. веку“. (Сопрона, штампара у Земуну, похвално спомиње Јаков Игњатовић у 3. броју „Бршљана“ о. г. у својој црти с пута: „Два дана у Београду.“) — У 14., и даље наставља из 6. бр. свог о. г. с другим писмом: „Писма будућој верници“. — У 14. приказује = романе Јулија Верна, што су у нас изишли издањем браће М. Поповића. Колико се радујемо ваљаним преводима ваљаних страних дела, што их ево све у бољем и бољем избору и преводу добијамо, али не можемо да претајимо бојазап, да су баш ти преводи један од понајјачих узрока, што све мање и мање добијамо изворних новитета у посебном издању. Ево за ово два месеца дана писмо ама ниједне књиге добили, која би нам изнела какву изворну приповетку или роман. Ово је врло, врло жалостан знак. Превађачи и издавачи треба добро да промисле о томе. А није истина, да нема тога у нас; ево толико белетристичких листова и толико подлистака других листова пуни су све самих изворних приповедака и романа. Него ни писци, ни издавачи, који би и хтели, не смеју да их издају у посебним књигама, јер превода има много и боље пролазе; а боље пролазе не за то, што нам изворни радови не ваљају, него што се преводи бирају или што пикантнији или од аутора што звучнијег имена, а за тим се наша читалачка публика радо повађа. Промислимо! — У 14. и 15. броју два ваљана чланка од Станише из Бачке: „Како да подигнемо школу и просвету у народу нашем!“ — У 15. броју под „Просвета“ од М. С—ћа чланак: „Глумац и глумовање“; у 16. бр.: „Глумица и глумовање“, и у 18.: „Глумаштво и глумовање“. Паша је књижевство врло сиромашна у чланцима овакве врсте. Рецензије о поворинним представама и представљачима доносе често и неповзани, који нису ни сами увек најбоље верзирани у томе, како треба који комад или улогу схватити. Савић је рутиниран рецензент. Препоручујемо ове чланке онима, на које су адресирани.

Напредак доноси у 4. 5. и 6. броју чланак Јуд. Дворниковића под насловом „Узгојни идејал и збиљност“ а у 7. броју чланак Стјепана Басаричека: Ручни рад у пучкој школи. — *Književna smotra* пак у свом 3. броју међу књижевним оценама оцену на LXXVII. књигу „*Rada jugoslavenske akademije*“, у којој је међу осталима и преважни чланак: Религија Срба и Хрвата на главној основи песама, прича и говора народног, од Надка Нодила и Некролог Ђури Даничићу од Армина Павића.

Личнички виестник. У 2. броју читамо здравствена извешћа за месец јануар о. г. међу осталим из Митровице (саопштава др. Степа Пајић), из Вуковара (саопштава др. Иван Рогулић) и из Земун (саопштава др. Војислав Суботић). Међу „Ситним вестима“ видимо, да су у збор лечника краљевина Хрватске и Славоније као редовни чланови ступили и ови Срби доктори: др. Мипа Михајловић из Сремских Карловаца, др. Јован Муачанин из Осека и др. Светозар Бељански из Каменице.

У Велико-Кикиндској **Садашњости** продужена је у 5. 6. 7. и 8. броју у подлиску Кенигова приповетка „У последњем часу“, која ће се довршити у 9. броју. Осим тога је у 5. и 6. настављена а у 7. завршена оцена прве три свеске Коњеве библиотеке за народ.

Бачванин наставља у подлиску 6. а завршује у подлиску 7. броја саопштавање писама покојног Богобоја Атанасковића. У 6. броју осим тих писама доноси у подлиску још и цртицу из ђачког живота од Ђ. С. П. под насловом „Бак“ а у седмом броју почиње и у осмом наставља из Ламартинове историје Жироидиета о јуначкој Шарлоти Кордејевој, што је убила силника-јакобинца Марата.

Српски лист има у 4. и 5. броју подлистак: „На бадњи дан“ из пера Шибеничанина С. Матавуља, а у 6. и 8. броју из пера ваљаног књижевника Марка Цара „Слике из новије талијанске књижевности“. И у нашем је „Стражилову“ прошле године пет пута Марко Цар изнео тих занимљивих слика. У ове последње две слике занео је Кардуђија и његова последника Стегетија (Гверинија).

Панчевач доноси на челу 3. и 4. броја животопис пок. Јована Суботића а у подлиску наставак „Телевиле.“

Глас Црногорца наставља у подлиску 6. броја Гербеље „руске песнике у бијографијама“ у преводу Марка Драговића; реч је у том броју о Н. М. Карамзицу. У истом се броју под рубриком „Књижевност“ осврће Марко Драговић на чланак Јована Мишковића „Опис Јагодинског округа“, што је изашао у 64. књизи „Гласника српског ученог друштва“. У 7. и 8. броју у подлиску прештампано је слово пок. Јована Суботића, што је у Бечу 1851. год. држао у спомен владици Петру Његошу приликом парастоса, који је приредио свом пријатељу песнику кнез Михајило Обреновић.

Србобран је овог месеца у подлиску сем неких превода с немачког донео и с руског од Н. В. Гогоља „Поединке старог кова“; у бројевима 36—38. приповетку истинитог догађаја под насловом „Отмице“.

Гудало има и у другом броју леп стручан чланак од Младена под насловом: Јавна нега гласбе у нас. Даље се укратко приказује музикални прилог, који је додан том броју. Приказане су осим тога и музикалије Роберта Толингера, које су издала браћа Јовановићи у Панчеву а приказане су биле и у нашем листу у 2. броју. — У овом је броју саопштен и извештај о раду панчевачког певачког друштва за годину 1885. Саопштено је и мњење Немаца о Славјанском и дружини му. „Песма на божић“, коју је по старинском напеву Димитрија Поповића у два гласа сложио Ј. К. Борјановић и која је била штампана у 24. броју „Невена“ прошле године, претресена је у овом броју „Гудала“ и замерено јој је понешто са гледишта композиторске теорије. Под „Пабирцима“ су саопштене занимљиве новости из уметничког света а на крају су штампани програми разних беседа, што се у последње време — највише о св. Сави — држале свуд по Српству.

✱

Месеца фебруара изашла је и 145. књига „Летописа Матице Српске“, прва свеска за ову годину, са овим садржајем: I. Физика у Срба. Написао проф. Стева Милованов. II. Учитељска школа у Црној Гори. Од Мите Нешковића. III. Појаве при грађењу бермета и одређивање екстракта Од Мите Петровића. IV. Златоуст деспота Лазара. Опис старог рукописа. Од Стојана Новаковића. V. Владислав, краљ угарски. Историјска трагедија у пет чинова. Написао Никола В. Ђорић. VI. Српске народне приповијетке из Горње Крајине. Скупио их Владимир Красић: 1. Царев син и Оштар дан. 2. Моћ бурме. VII. Књижевност: Закон за основне школе у књажевини Црној Гори од 13. септембра 1884. „Оцена М. Нешковића. VIII. Читуља: Христофор Пицман. IX. Магица Српска. Изводи из записника књижевног одбора и одељења 1884. године. Саопштена су ту мњења Мите Петровића, дра Ђорђа Дера, дра Ђорђа Нагошевића, Ђорђа Рајковића и Ст.

В. Поповића о издавању библиотеке за народ из фонда Пере Кољевића. Даље су штампане оцене Јована Бошковића и А. Сандића на „Малу поезику“ дра Стевана Павловића и оцена дра Ђорђа Дера на „Науку о песничтву“ од дра Стевана Павловића. Најпосле је у ову свеску ушла и критика Мите Петровића на расправу Стеве Милованова: „Шта се досад радило и урадило на науци физици у Срба“.

ПОЗОРИШТЕ И УМЕТНОСТ.

(Српско народно позориште.) Прошле се недеље у Среду приказао Мозер-Шентанов „Рат у мирно доба“, у Четвртак Ларонжева „Очина маза“ („Mein Leopold“), у Суботу Шекспиров „Отело“ а у Недељу Сигетијев „Вампир и чизмар“ — „Рат у мирно доба“ чврсто се држи на репертоару већ од четири године амо. Глумци га наши и глумице приказују живахно те му тако осигуравају и надаље опстанак. Бранка Јовановића Муше преради дало би се додуше рећи и која немила, но како је то већ у своје време било и учињено па ипак остало „глас вапијућег у пустињи“, то сад дабогме мора отпасти већ и као закашњено. — Ларонжеву карактерну слику „Mein Leopold“ покојни је Сава Рајковић само превео а то је добро и урадио; још само да превод није покрестио, него да је оставио, да „Mein Leopold“ остане „Мој Леополд“ па не би било замрке Међутим је могао баш и Еми Вилнерову рећи, да своме оцу свечани дан не честита на начин, који је сиротом недужном свечару морао на муке ставити стрљење и — уши; а најпосле је још могао и куплете и јодлер-кор оставити бечким „локалсенгерима“, нек се њима башкаре без конкуренције. За приказ се иначе мора рећи, да је био врло добар, са Миљковићеве стране чак и изврстан. Миљковић је наиме играо старог Вајгла и то баш мајсторски. — Најзанимљивије је без сумње било прошле недеље вече у Суботу. То је вече било одређено за први приказ „Отела“, на који је српска позорница толико морала чекати. Енглезима је, вели Боденштет, трагедија о Отелу са скроз јасне мотивације своје, са чврстог свог и јединственог навида најсавршенија између свију Шекспировских драма. Енглези јесу особенаца, али баш у том свом особенаштву погоне кагдог у црно. Ко им бар не би дао за право, што тако мисле о Отелу? Па ипак га и они — Боденштет нам бар тако кажује — приказују понајвише ало осакћаена — „за позорницу удешена“, а то Боденштет налази да је неопростиво. Но у то се сад не мислимо упштати, колико је нужно било још и за српску позорницу засеце удешавати, доста то, да Отела сад имамо у красном преводу, у прози додуше, али у течној, песничкој прози. Прва је четир чина превео Гига Гершић а пети чин А. Хаџић. А измамо и на срећу контингент глумачки, из којег се могао одабрати и честит Отело, и ваљан Јаго, и „љуска“ Дездемона, и угледан Касијо, и срчана Емилија. Ружкић је свог Отела темељно замислио, као јунака слободне душе, без трунка сумње и сумњичева, а не као слаботињу, од природе већ љубоморна човека. Сцени у сенату дала је особите дражи простодушна нека црта у његовом Отелу, мирна нека надмоћност, којој би цену само могао био дићи мало одмеренији, епорији, тиши збор. А кад је чудовиште зелених очију, љубомора, равиграло ђаволу своју игру у Отеловој души, ту је у Ружића силно избила „она урођена дивљина црчева, коју је донде могао заувадати само строг зашт и тешком муком навојевана власт над самим собом“. Том смо Отелу морали поверовати, да је „частан убица, који није наклон љубомори, али, кад је раздражен, изгуби намет“. Ева-

ла Ружићу на том најновијем ремекствору уметничког му генија! Водепитет се тужи, да већина немачких глумаца, што приказују Јага, сувише слабо наглашују оно плебејско у Јаговом карактеру, што много мотивује у љутој мржњи његовој на све више и племенитије, ма да та плебејска црта битно доприноси, да се Јаго стави у нуждан контраст спрема Отела и Касија. Ми се у нашега Јага, у Добриновића, баш на то можемо најмање потукити. Признајемо, да смо и са тога гледишта а и иначе с неповерењем ишли у суерет Добрановићевом Јагу. Но тај нам је сузбио неповерење. Јаго је његов скрови и скров реалистички схваћен а мучна штудија није на њему оставила на миру ни најтање жилице. Обилни приказивачки дар Добриновићев тек се ту показао у правом сјају, кад је могао у лаж да утера иначе оправдану тврдњу, да с вишестраношћу рука за руку иде и несолидност. — Дездемона, та, као што ју Фридрих Винер назива, права икона неисцрпне милости, добила је у Ленки Хадићевој трезвену и умну интерпретацију. Заслужује свако признање још и Миљковићев Касија и Емилија Софије Вујићке. — Сигетијев „Вампир и чизмар“ у ваљаној посрби Јована Ђорђевића претурно је зацело већ добре две десетине година на ишлој позорници — сећамо се, да смо га гледали још дететом — и нашао је два три извесна Мише, али је овај последњи, Добриновићев Миша све пређашње зацело за појас. А рекао бисмо, да ни мајстор-Тире скоро није било таквог, као што је Миљковићев О Јеци Добриновићки ваљда је изицишно и спомињати, да она у Персама нема суварнице. Анку је давала Даринка Бандобранска и изазвала пола њоме а пола околношћу, што се скорим растаје са народном позоришном дружином, остентативан изазив. Бандобранска није глумица без дара те би зацело била у струци својој и напредовала, али је на несрећу баш на њу пала коцка, да се сматра као — прекобројна. Банићев грк-Ставра имао је на својој страни смешљивце и онај свет, који ће можда већ у току најближег времена бурно ташнати ономе, коме је Банић морао начинити места. Треба наиме знати, да је Банић од стране управе отказано и да ће на његово место вратити се опште омиљени Милош Динић.

КЊИЖЕВНЕ НОВОСТИ.

— Дobili смо „Гласника српског ученог друштва“ књигу 63. с различним научном грађом и са две таблице у прилогу. Садржај: Неколико прилога на црквену и политичку историју јужних Словена. I. до V., Саопштио Љ. Ковачевић. — Неколико рукописа из царске библиотеке у Бечу, I. и II. Од Љ. Стојановића. — Материјали за историју Црне Горе. Од Марка Драговића. Прилог II. — Србуље у Сарајеву, I. до XIV. Од Мите Живковића. — 13 писама српских у архиву дубровачке републике (1593. до 1705.). Преписао проф. Ристо Ковачић. — Прилог историји манастира Требиња. Од Луке Зора. — Неки подаци из времена нашег првог рата за ослобођење и независност. Од дра Милована Спасића. — Стари српски буквар, штампан са бакрореза 1780 у Новом Саду. Приказао га Радован П. Јовановић. — Библиографски опис једнога зборника. Од Љ. Стојановића. — Три писма владике Дашпа П. Њ. Саопштио Марко Драговић. — „Чин братотворенију“. Прилог Панте Срећковића. — Беседа на дан хиљадугодишње светковине словенских апостола св. Ђирила и Методија. Говорио П. Срећковић. — Изводи из записника (од 16. фебр. 1885. до 6. јулија 1885.). — Дobili смо и 64. књигу, која доноси ове расправе и чланке: 1. Манастирско непокретно имање у краљевини Србији. Од Богољуба Јовановића. (Свршетак.) 2. Природа државине и основа њене правне

заштите, са критичким погледом на српски грађански законик. Од Глише Гершића. 3. Кратки опис Јагодинског округа. Од пуковника Јована Мишковића. 4. Грађа за геологију краљевине Србије. IV. Долерити у Србији. Од Јована М. Жујовића. 5. О тијофену у бензолу из анилина. Од Марка Лека. 6. О ниволуторијској системи тачака код сферних огледала. Од Петра Живковића. 7. Расправа о цару Урошу. Од Панте Срећковића. 8. Извештај од М. Валтровића и Д. С. Милутиновића уметничком одбору о испитивању споменика старе српске уметности у Жичи.

— Из Београда смо ово дана добили мален спис под насловом: Раваница. Један поглед у народну прошлост од Милорада П. Шапчанина. Писац ту износи укратко историју те задужбине, описује ју и најпосле топло пледира, да се цела црква с поља и изнутра обнови.

— Дobili смо и „Извештај управе српскога ученог друштва о књижевном раду и новчаном стању у години 1885.

— Наш сарадник Марко Цар јавља, да су ишле у штампцу и да ће накнадом И. Водицке у Задру скоро угледаати света његове „Симпатије“, слике из сувремене књижевности. То ће бити саме оригиналне студије о „некојим између отменијих фигура из подручја сувремене књижевности и вештине као што су н. пр. Гете, Вајри, Хајне, Тургењев, Кардући, Дима и т. д.“ Дело ће обухватати од прилике 100 страна а стајаће 1 фор. а. вр. Нарудбине и новци шаљу се непосредно на писца у Задар (Riva Nuova). Ко скупи десет прегланика, добија једанаести примерак на дар.

— Изашла је из штампе „Исторично-критична црта о Вићентију Јовановићу, православног митрополиту Београдском и Карловачком (1731. до 1797.), коју је написао и издао земушки парох Димитрије Руварач. Књига је штампана у штампарији Симе Пајића у Земуну, обухвата 84 стране а цена јој је 60 новчића — Смертој критичкој црти казали смо читаоцима „Стражилова“ у 2. бр. о.г. под овом рубриком на другом месту. Вредно би било, да се позвани осврну на ову расправу, те да се рашчисти с једне стране, у колико су подаци о Вићентију погрешно извесени били, с друге пак стране у колико драмски пенник има слободе, да одступи од историјске истине, кад му план драмског дела то захтева.

— Изашла је 1. свеска IX. часописа Archiv für slavische Philologie (Berlin Weidmannsche Buchhandlung. 1886. St Petersburg, A. Devrient), што га издаје познати слависта Ватрослав Јагић уз припомоћ А. Brückner-a, A. Leskien-a и W. Nehring-a с овим садржајем: Прилози литавској митологији од А. Брикнера (у Берлину). — Чешке Маријинске тужбалице, од Ј. Knieschek-a. — О дејству аналогije у деклинацији малоруској. (Сравни Archiv VIII., стр. 409—432), написао др. Stephan Smal Stockij (у Бечу). — Студије к познавању Изборника Свјатослава од године 1073. с примедбама уз млађе рукописе. (Сравни Archiv стр. 357.), написао Ј. Масинг. — Критичне примедбе уз старополске текстове. (Наставак из Archiv-a VII стр. 419—443.) од А. Саменовића. — Прикази: Untersuchungen über Quantität und Betonung in der slavischen Sprache, I. Die Quantität im serbischen. Von August Leskien. (Erschienen in den Abhandlungen der philologisch-historischen Classe der königl. sächs. Gesellschaft der Wissenschaften. X. Bd.) Leipzig 1885., од дра Томе Марећића (у Загребу). На исто Лескијеново дело писао је и сам В. Јагић приказ у Archiv у VIII стр. 597.) — Ortsnamenforschung, од А. Брикнера. — Ситније вести: Euthymius из Грновај, од Р. Syrku-a. Ко је Гертукa у Гор-

ском Вијенцу? од В. Јагића (приоштили смо и нашим читаоцима, како је и у овом листу било о томе спомена). Комај, од Henri Koehler-a (из Филипопоља). — Библиографски извештаји (кратки прикази 14 разних књига, међу којима у овој свесци ни једне српске нема) од Јагића и Брикнера. — Архив тај изилази у свескама по 10 табакца; четири свеске чине једну годину. Цена свесци 6 марака. Првих шест година добити се могу преко ма које књижаре по умерену цену 90 марака (дојако 121 марка).

— У наклади Шимачековој у Прагу почело је излазити целокупно издање досадањих драмских дела Јарослава Врхлицког и то је прво изашла шаљива игра „К životu“, с којом смо упознали читаоце „Стражилова“ у 3. бр. о. г. на стр. 95.

— Мавро Јокаија наумио је месеца Априла да се врне са сликарем Арпадом Фаштијем у Далмацију и Босну, да проучава тамо земљу и народ зарад књижевних цели; прикупљена тамо искуства рад је да употреби у новом једном роману а осим тога и у великом етнографском делу: „Аустро-угарска монархија у слову и слици“, којем он уређује мађарско издање.

С М Е С И Ц Е.

(Свакојаке особине славних људи.) Гете никад свог века није прао зубе па опет су му били вагда бели и сјајни као вилаши. Наравно, јер је ипак тако, као што Шилхаген у својим предавањима о Гету пише, канда је природа, незадовољна са оскудности својих створова, наумила била, да у том човеку једаред створи савршеног човека на утеху и радост осталом свету. Па зар би то био савршен човек, коме би требало прашка и четкице за зубе па да и по зубима равна буде јелинском богу! — Есхила су грозни ликови, што му их је уобразиља стварала, толико мучили, да није знао друга средства, како би ноћу имао мира, него је превлачно велику спаваћу капу преко целог лица. Грци су му се са тога смејали. Да ли је међутим Есхил био први, што је ноћу имао капу на глави, да ли ју је најпосле чак и изумео, то се не зна. — Шопенхауер није нипошто марио за мачке. Приповедају, да је сваки пут грдњу какву проумљао, кадгод би спазно мацу коју. — Занимљиво је, како је Мајербер обично продуковао. „Треба ми сад арија за тенор“, говорио би, „е па добро, хајде да је компоујем“. Онда би сео за гласовир па би покушао једном руком да изведе мелодичан какав гласоред, а левом би руком свирао уз то пратњу. То би дотле радио тако, док не би добио арију, која би му се свидела. Ту би арију онда написао, па тако су постале оне чаровне мелодије, којима се свет још и данас диви. — Сократ је мудрост своју хтео да покаже и кад се женио. По малом треба пресуђивати и велико, говорио је обично, па ће девојка, која кору са сира ни сувише дебело ни сувише танко не сече, за дело бити добра домаћица. С тога је у свим друштвима,

камо је год одлазио, добро мотрио на то па збиља је једна девојка са свог сира секла кору с прета дебело а друга је опет бојажљиво секла кору танку као артија. По најпосле је наишао на децу, која није била ни распачица ни циганка него је према врети сира секла један до два милиметра, па је ту и запросио. Име јој било Ксантина. — Шилер је при послу увек крај себе имао трулих јабука. Говорио је, како га мирис тих јабука освежава. Но, а јела, којих мирис човека привлачи, обично човек радо и једе, те се дакле сасвим слободно може рећи, да је Шилер труле јабуке радо и јео.

(Јакe зиме.) Необично дуга и јака зима ове године изазива нас, да тражимо, да ли је и пре кадгод било тако јако хладно у Марту месецу, као што је ове године. Хладан Март особито у другој половини, био је године 1865-те; године 1767. било је од 10. до 20. Марта јаких мразева. Скорје таква зима, каква је ове године, била је године 1858., када је после здраво хладног Фебруара Март у првој половини био још доста хладан. Напротив године 1853. јак мраз пао је 10. Фебруара, па је падао с малим прекидањем до 30. Марта. Исто је тако било године 1845., те је године био Март најхладнији за последњих сто година, јер јак мраз, који је пао 5. фебруара, није прекидао до 24. Марта. Налик томе било је године 1825., 1808., 1800. и 1798.; године пак 1814., 1821. и 1830., када су зиме биле доста јаке, мраз је престао у опште падати око 10. Марта.

А Ф О Р И С М И.

(Римски.)

Знаш-ли бити задовољан са собом, бићеш задовољан и са свима људима. Сенека.

У место да тражимо извор зла у самим стварима, ми окривљујемо људе и њихове смерове. Велеј Патеркул. Ослободи-а судија кривца, осуди се сам.

Публилије Сир.

Оно, што си почео, у пола је готово. Хораације
Знати изгубити у згодан час, значи нешто добити много.

Теренције.

Многи се старају за свој добри глас, а мало их се брине за своју савест. Публилије Сир.

Поверење је као живот; је-а га једанпут нестало, нестало га је за навек. Публилије Сир.

Стари су наши говорили, да ваља нешто тако знати дати рачуна о своме одмору, као и о своме раду. Колумела.

Не радећи ништа учи се човек зло радити. Катон.
Жеља да се опет састанемо с пријатељем, који ја далеко од нас, расте, што му се већма приближујемо.

Млађи Циције.

Између победилаца и побеђених нема никад чврсте свезе нити поверења. Тацит.

САДРЖАЈ: Пита хиљаду форината. Приповетка Јаше Игњатовића. — Сећање. Песме од Љубинка. — Враголанка. Приповетка. Написала Милева Симића. — Апостол. (Петези.) Превео Благоје Бранчић. (Наставак.) — Светозар Вански, словачки књижевник. Пише Д. Б. Доброслав. — Посуђе у кујни и у кући. Од М. Петровића. (Свршетак.) — Уметност. Иконостаѕ нишке цркве. Приказ Михаила Валтровића. — Листићи: — Месечни преглед периодичне српске и хрватске књижевности. — Позориште и уметност. — Књижевне новости. — Смесице. — Афоризми.

„СТРАЖИЛОВО“ излази сваког четвртка на читавом табаку. Цена му је 5 фор. а. вр. на целу годину, 2 фор. 50 новч. на по године, 1 фор. 25 новч. на четврт године. За Србију и Црну Гору 14 динара или 6 фор. на годину. — Рукописи шаљу се уредништву а претплата администрацији „Стражилова“ у Нови Сад.